

Universitätsbibliothek Wuppertal

Xenophons Kyropaedie

Xenophon

Leipzig, 1875

Buch IV

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-2555](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-2555)

ναῖκες τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν συμμάχων ἤδη φυγὴν καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀνέκραγον καὶ ἔθρον ἐκπεπληγμένοι, αἱ μὲν καὶ τέκνα ἔχουσαι, αἱ δὲ καὶ νεώτεραι, καταρρηγνύμεναι τε τοὺς πέπλους καὶ δρυπτόμεναι, καὶ ἱκετεύουσι πάντας, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν, μὴ φεύγειν καταλιπόντας αὐτάς, ἀλλ' ἀμύναι
 68 καὶ αὐταῖς καὶ τέκνοις καὶ σφίσις αὐτοῖς. ἔνθα δὴ καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς σὺν τοῖς πιστοτάτοις στάντες ἐπὶ τὰς εἰσόδους καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς κεφαλὰς καὶ αὐτοὶ ἐμάχοντο καὶ τοῖς ἄλλοις
 69 παρεκελεύοντο. ὥς δ' ἔγνω ὁ Κῦρος τὰ γιγνόμενα, δέισας, μὴ, καὶ εἰ βιάσαιντο εἶσω, ὀλίγοι ὄντες ὑπὸ πολλῶν σφαλεῖν τι, παρηγγύησεν ἐπὶ πόδ' ἀνάγειν ἔξω βελῶν καὶ πεῖθεσθαι.
 70 ἔνθα δὴ ἔγνω τις ἂν τοὺς ὁμοτίμους πεπαιδευμένους ὥς δεῖ ταχὺ μὲν γὰρ αὐτοὶ ἐπείθοντο, ταχὺ δὲ τοῖς ἄλλοις παρήγγελλον. ὥς δ' ἔξω βελῶν ἐγένοντο, ἔστησαν κατὰ χώραν, πολὺ μᾶλλον χοροῦ ἀκριβῶς εἰδότες, ὅπου ἔδει ἕκαστον αὐτῶν γενέσθαι.

IV.

1 Μείνας δὲ ὁ Κῦρος μέτριον χρόνον αὐτοῦ σὺν τῷ στρατεύματι καὶ δηλώσας, ὅτι ἔτοιμοὶ εἰσι μάχεσθαι, εἴ τις ἐξέρχοιτο,

Seite der Wälle, d. h. hinter den Wällen stehen zu bleiben.

67. φυγὴν καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, nämlich γιγνόμενην. — καταρρηγνύμεναι τε πέπλους. S. zu III, 1, 13. — πάντας, ὅτῳ, wie I, 6, 11 ὁ τι — ταῦτα.

68. οἱ βασιλεῖς. S. I, 5, 2 f. — παρεκελεύοντο, nämlich μάχεσθαι.

69. καὶ εἰ, selbst wenn. — βιάσαιντο εἶσω, den Eingang erzwingen. — σφαλεῖν τι, euphemistisch wie πάθοιεν τι. — ἐπὶ πόδ' ἀνάγειν, pedem referre, mit dem Gesicht gegen den Feind gekehrt. — καὶ πεῖθεσθαι wird hinzugefügt, weil es für den Soldaten das Schwerste ist, den siegreichen Anlauf plötzlich zu hemmen und sich zurückzuziehen. Die Worte sind also keinesweges überflüssig, wie es aus dem nächsten §. klar hervorgeht.

70. ἔγνω τις ἂν, cerneret, wie VIII, 1, 33: ἐπέγνωσ ἂν. — πεπαι-

δευμένους. Vergl. S. 59. — κατὰ χώραν, erklärt durch ὅπου ἔδει ἕκαστον — γενέσθαι, jeder an seiner Stelle wie im Chorreigen. Derselbe Vergleich I, 6, 18. Choreuten als Muster fester Ordnung auch sonst, wie Memor. III, 5, 6.

1. Inhalt: Da der Feind sein Lager nicht verläßt, so zieht sich auch Kyros in's Lager zurück, dankt den Göttern und lobt und ermahnt seine Krieger. Das während der Nacht vom Assyrier und seinen Bundesgenossen verlassene Lager wird am andern Morgen eine Beute des Kyros. Dieser will mit seinen Persern den flüchtigen Feind verfolgen. Kyaxares, der zu diesem Zwecke um Reiterei gebeten wird, ist dagegen, giebt aber die Erlaubnis, dasz Freiwillige dem Kyros folgen dürfen, und sendet den Artabazos mit, den Medern dies zu hinterbringen.

1. τις, man, nämlich der Feind.

ὡς οὐδεὶς αὐτεξήγει, ἀπήγαγεν ὅσον ἐδόκει καλῶς ἔχειν καὶ ἐστρατοπεδεύσατο. φυλακὰς δὲ καταστησάμενος καὶ σκοποὺς προέμψας, στὰς εἰς τὸ μέσον συνεκάλεσε τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ ἔλεξε τοιάδε. Ἄνδρες Πέρσαι, πρῶτον μὲν τοὺς 2 θεοὺς ἐγὼ ἐπαινῶ ὅσον δύνάμαι, καὶ ὑμεῖς δὲ πάντες, οἶμαι· νίκης τε γὰρ τετυχήκαμεν καὶ σωτηρίας. τούτων μὲν οὖν χρή χρηστῆρια ὧν ἂν ἀεὶ ἔχωμεν τοῖς θεοῖς ἀποτελεῖν. ἐγὼ δὲ σύμπαντας μὲν ὑμᾶς ἤδη ἐπαινῶ· τὸ γὰρ γεγενημένον ἔργον πᾶσιν ὑμῖν καλὸν ἀποτετέλεσται· ὧν δ' ἕκαστος ἄξιος, ἐπειδὰν παρ' ὧν προσήκει πύθωμαι, τότε τὴν ἀξίαν ἐκάστω καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ πειράσομαι ἀποδιδόναί. τὸν δ' ἐμοῦ ἐγγύτατα ταξι- 3 αρχον Χρυσάνταν οὐδὲν ἄλλων δέομαι πυνθάνεσθαι, ἀλλ' αὐτὸς οἶδα οἷος ἦν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ὅσαπερ, οἶμαι, καὶ πάντες ὑμεῖς ἐποιεῖτε· ἐπεὶ δ' ἐγὼ παρηγγύησα ἐπανάγειν καλέσας αὐτὸν ὀνομαστί, ἀνατεταμένος οὗτος τὴν μάχαιραν, ὡς παῖδων πολέμιον, ὑπήκουσέ τέ μοι εὐθὺς ἀφείς τε ὃ ἐμελλε ποιεῖν τὸ κελεύόμενον ἔπραττεν· αὐτὸς τε γὰρ ἐπανῆγε καὶ τοῖς ἄλλοις μάλα ἐπισπερχῶς παρηγγύα, ἔστ' ἔφθασεν ἔξω βελῶν τὴν τά- ξιν ποιήσας πρὶν τοὺς πολεμίους κατανοῆσαι, ὅτι ἀνεχωροῦμεν, καὶ τόξα ἐντείνασθαι καὶ τὰ παλτὰ ἐπαφεῖναι· ὥστε αὐτὸς τε ἀβλαβὴς καὶ τοὺς αὐτοῦ ἄνδρας ἀβλαβεῖς διὰ τὸ πεῖθεσθαι παρ- 4 ἔχεται. ἄλλους δ', ἔφη, ὁρῶ τετρωμένους, περὶ ὧν ἐγὼ σκε- ψάμενος, ἐν ὁποίῳ χρόνῳ ἐτρώθησαν, τότε τὴν γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφανοῦμαι. Χρυσάνταν δὲ καὶ ὡς ἐργάτην τῶν ἐν πολέμῳ καὶ φρόνιμον καὶ ἄρχεσθαι ἱκανὸν καὶ ἄρχειν χλιαρχία

Vergl. Hell. I, 5, 15: παρέταξεν, εἴ τις βούλοιτο ναυμαχεῖν.

2. ὧν ἂν, von dem was wir. ἀφ' ὧν ἂν ist nicht nöthig; es ist der genit. partitivus. — ἀεὶ, also auch in künftigen Fällen des Sieges. — ἤδη, jetzt schon, dem nachher ἐπειδὰν—πύθωμαι gegenübersteht. — παρ' ὧν προσήκει, nämlich von den Offizieren.

3. Zu πυνθάνεσθαι ergänze οἷος ἦν. Ueber die Attraction in τὸν—Χρυσάνταν—οἶδα οἷος ἦν s. zu I, 1, 6. — ἄλλων, abhängig von πυνθάνεσθαι. — τὰ—ἄλλα. Das verbum dazu ist aus ἐποιεῖτε zu entnehmen. S. K. 63, 4, 1. — Wegen καὶ vor πάντες s. zu I, 5, 1. — ἀνατεταμένος, Medium. — τὸ κε-

λεύόμενον ἔπραττε, ein Muster militärischer Disciplin. Als solches wird Chrysantas von Plutarch. Marcell. und Pelop. 2. Lac. Apophth. z. Ende erwähnt. — ἐπανῆγε, zog sich zurück. — ἐφθασεν—ποιήσας, ausser Schussweite brachte, (und zwar) bevor die Feinde u. s. w.

4. ἐν ὁποίῳ χρόνῳ, ob nicht etwa erst nach dem Befehl zum Rückzug, in Folge ihres Ungehorsams. — τότε. S. zu I, 2, 2. — περὶ αὐτῶν, mit Nachdruck nach vorausgegangenem περὶ ὧν. Auch ist zu beachten, dass περὶ ὧν—σκεψάμενος = ἐπειδὰν περὶ τούτων σκεψώμαι. — ὡς ἐργάτην. ὡς ist in Gedanken vor φρόνιμον und vor ἄρχεσθαι

- μὲν ἤδη τιμῶ· ὅταν δὲ καὶ ἄλλο τι ἀγαθὸν διδῶ ὁ θεός, οὐδὲ
 5 τότε ἐπιλήσομαι αὐτοῦ. καὶ πάντας δὲ βούλομαι ὑμᾶς, ἔφη,
 ὑπομνήσαι· ἃ γὰρ νῦν εἴδετε ἐν τῇ μάχῃ τῇδε, ταῦτα ἐνθυ-
 μούμενοι μήποτε παύεσθε, ἵνα παρ' ὑμῖν αὐτοῖς αἰεὶ κρίνητε,
 πότερον ἢ ἀρετὴ μᾶλλον ἢ ἡ φυγὴ σώζει τὰς ψυχὰς, καὶ πό-
 τερον οἱ μάχεσθαι ἐθέλοντες ῥᾶον ἀπαλλάττουσιν ἢ οἱ οὐκ
 ἐθέλοντες, καὶ ποίαν τινὰ ἡδονὴν τὸ νικᾶν παρέχει· ταῦτα γὰρ
 νῦν ἄριστ' ἂν κρίναιτε πεῖράν τε αὐτῶν ἔχοντες καὶ ἄρτι γε-
 6 γενημένου τοῦ πράγματος. καὶ ταῦτα μὲν, ἔφη, αἰεὶ διανοού-
 μενοι βελτίους ἂν εἴητε· νῦν δὲ ὥς θεοφιλεῖς καὶ ἀγαθοὶ καὶ
 σώφρονες ἄνδρες δειπνοποιεῖσθε καὶ σπονδὰς τοῖς θεοῖς ποι-
 εῖσθε καὶ παιᾶνα ἐξάρχεσθε καὶ τὸ παραγγελλόμενον προνοεῖτε.
 7 εἰπὼν δὲ ταῦτα ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἤλασε καὶ πρὸς Κναξά-
 ρην ἦλθε· καὶ συνησθεῖς ἐκείνῳ κοινῇ, ὥς εἰκός, καὶ ἰδὼν τὰ
 ἐκεῖ καὶ ἐρόμενος, εἴ τι δέοιτο, ἀπήλανεν εἰς τὸ αὐτοῦ στρα-
 τευμα. καὶ οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον δειπνοποιησάμενοι καὶ φυ-
 λακὰς καταστησάμενοι, ὥς ἔδει, ἐκοιμήθησαν.
 8 Οἱ δὲ Ἀσσύριοι, καὶ τεθνηκότες τοῦ ἄρχοντος καὶ σχε-
 δὸν σὺν αὐτῷ τῶν βελτίστων, ἡθύνουν μὲν πάντες, πολλοὶ δὲ
 καὶ ἀπεδίδρασκον αὐτῶν τῆς νυκτός ἐκ τοῦ στρατοπέδου.
 ὁρῶντες τὲ ταῦτα ὁ τε Κροῖσος καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι αὐτῶν
 πάντες ἡθύνουν· πάντα μὲν γὰρ ἦν χαλεπά· ἀθυμίαν δὲ πλεί-
 στην παρεῖχε πᾶσιν, ὅτι τὸ ἡγούμενον τῆς στρατιᾶς φῦλον
 διεφθάρθαι ἐδόκει ταῖς γνώμας. οὕτω δὴ ἐκλείπουσι τὸ στρα-
 9 τόπεδον καὶ ἀπέρχονται τῆς νυκτός. ὥς δ' ἡμέρα ἐγένετο καὶ
 ἔρημον ἀνδρῶν ἐφάνη τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, εὐθύς
 διαβιβάζει ὁ Κῦρος τοὺς Πέρσας πρώτους· καταλέλειπτο δὲ
 ὑπὸ τῶν πολεμίων πολλὰ μὲν πρόβατα, πολλοὶ δὲ βοῦς, πολ-

ἵκανόν zu wiederholen. Das vorher-
 gehende καὶ ist auch.

5. καὶ—δέ. S. zu I, 1, 2. — γὰρ,
 nämlich; denn βούλομαι—ὑπο-
 μνήσαι ist illud monitos volo. —
 τῇδε. Man kann sich denken, dass
 er nach dem Schlachtfeld hinzeigt.

6. παιᾶνα, das Siegeslied, das dem
 Apollo galt. — ἐξάρχεσθε, hebt
 an. Vergl. III, 3, 58: ἐξῆρχε, wo
 Kyros selbst den Pāan anstimmt,
 in den die Anderen einstimmen.

7. συνησθεῖς—κοινῇ, invicem,

wie III, 2, 23: ἐπιμαχίαν κοινῇ.
 V, 3, 22: κοινῇ συμβουλευσώμεθα.

8. χαλεπά, schlimm, entmu-
 thigend. — τὸ ἡγούμενον—φύ-
 λον, die Assyrier. — ταῖς γνώμας,
 gewöhnlicher wäre der Accusativ.
 Vergl. II, 1, 11.

9. διαβιβάζει, in das Lager. δια,
 insofern das Lager durch Wall und
 Graben von der Umgebung geson-
 dert ist. Ebenso nachher διέβαι-
 νον. — καταλέλειπτο, Plusquam-
 perfect ohne Augment. S. zu III,
 2, 24.

λαὶ δὲ ἅμαξαι πολλῶν ἀγαθῶν μεσταί· ἐκ τούτου δὲ διέβαινον ἤδη καὶ οἱ ἀμφὶ Κναξάρην Μῆδοι πάντες καὶ ἡριστοποιοῦντο ἐνταῦθα. ἐπεὶ δὲ ἡρίστησαν, συνεκάλεσεν ὁ Κῦρος τοὺς αὐτοῦ¹⁰ ταξίαρχους καὶ ἔλεξε τοιάδε. Οἶά μοι δοκοῦμεν καὶ ὅσα, ἄνδρες, ἀγαθὰ ἀφεῖναι, θεῶν ἡμῖν αὐτὰ διδόντων. νῦν γάρ, ὅτι οἱ πολέμιοι ἡμᾶς ἀποδεδράκασιν, αὐτοὶ ὀρᾷτε· οὔτινες δὲ ἐν ἐρύματι ὄντες ἐκλιπόντες τοῦτο φεύγουσι, πῶς ἂν τις τούτους οἴοιτ' ἂν μείναι ἰδόντας ἡμᾶς ἐν τῷ ἰσοπέδῳ; οὔτινες δὲ ἡμῶν ἄπειροι ὄντες οὐχ ὑπέμειναν, πῶς νῦν γ' ἂν ὑπομείναιεν, ἐπεὶ ἡττηταί τε καὶ πολλὰ κακὰ ὑφ' ἡμῶν πεπόνθασιν; ὦν δὲ οἱ βέλτιστοι ἀπολώλασι, πῶς οἱ πονηρότεροι ἐκείνων μάχεσθαι ἂν ἡμῖν ἐθέλοιεν; καὶ τις εἶπε, Τί οὖν οὐ διώκομεν¹¹ ὥς τάχιστα, καταδήλων γε οὕτω τῶν ἀγαθῶν ὄντων; καὶ ὃς εἶπεν, Ὅτι ἵππων προσδεόμεθα· οἱ μὲν γὰρ κράτιστοι τῶν πολεμίων, οὓς μάλιστα καιρὸς ἦν ἢ λαβεῖν ἢ κατακτανεῖν, οὗτοι ἐφ' ἵππων νέονται· οὓς ἡμεῖς τρέπεσθαι μὲν σὺν τοῖς θεοῖς ἱκανοί, διώκοντες δὲ αἰρεῖν οὐχ ἱκανοί. Τί οὖν, ἔφασαν, οὐκ¹² ἐλθὼν Κναξάρῃ λέγεις ταῦτα; καὶ ὃς εἶπε, Συνέπεσθε τοίνυν μοι πάντες, ὥς εἰδῇ, ὅτι πᾶσιν ἡμῖν ταῦτα δοκεῖ. ἐκ τούτου εἵποντό τε πάντες καὶ ἔλεγον, οἷα ἐπιτήδεια ἐδόκουν εἶναι ὑπὲρ ὧν ἐδέοντο.

Καὶ ὁ Κναξάρης ἅμα μὲν ὅτι ἐκείνοι ἤρχον τοῦ λόγου,¹³ ὥσπερ ὑπεφθόνη, ἅμα δ' ἴσως καλῶς ἔχουν ἐδόκει αὐτῷ μὴ πάλιν κινδυνεύειν· καὶ γὰρ αὐτός τε περὶ εὐθυμίαν ἐτύγχανεν ὦν καὶ τῶν ἄλλων Μήδων ἑώρα πολλοὺς τὸ αὐτὸ ποιοῦντας· εἶπε δ' οὖν ὧδε. Ὡ Κῦρε, ἀλλ' ὅτι μὲν τῶν ἄλλων μᾶλλον¹⁴ ἀνθρώπων μελετᾷτε ὑμεῖς οἱ Πέρσαι μὴδὲ πρὸς μίαν ἡδονὴν ἀπληστώως διακείσθαι, καὶ ὀρῶν καὶ ἀκούων οἶδα· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τῆς μεγίστης ἡδονῆς πολὺ μᾶλλον συμφέρειν ἐγκρατῆ εἶναι.

10. οἶα—καὶ ὅσα, Ausruf. Vergl. zu I, 3, 4. — ἀφεῖναι, aus den Händen gelassen zu haben. — οὔτινες, motivirend wie II, 1, 21.

11. καιρὸς ἦν, ohne ἂν, wie ἀσφαλέστατον ἦν III, 3, 17. — νέονται, poetisches Wort und bei Xen. nur an dieser Stelle. S. zu I, 2, 1, 12, 6, 17. u. a. — ἱκανοί, nämlich ἐσμέν.

12. ὑπὲρ ὧν ἐδέοντο, in Betreff dessen, wessen sie bedurften.

13. ἤρχον τοῦ λόγου, zuerst

den Vorschlag machten. — ὥσπερ, gleichsam, beinahe. — περὶ εὐθυμίαν—ὦν, hatte sich eben der Fröhlichkeit überlassen. — εἶπε δ' οὖν. S. zu ἀλλ' οὖν I, 4, 19. Der Sinn ist: wie das aber auch sein mag, er sagte.

14. ἀλλ'. S. zu II, 1, 13. — μελετᾷτε. S. d. Einleit. §. 9. — πολὺ μᾶλλον, nämll. ἢ ἐλασσόνων ἡδονῶν ἐγκρατῆ εἶναι, denn bei μὴδὲ—μίαν ἡδονὴν ist an die gewöhnlichen Lebensgenüsse zu denken. In die-

- μείξω δὲ ἡδονὴν τί παρέχει ἀνθρώποις εὐτυχίας, ἢ νῦν ἡμῖν
 15 παραγεγένηται; ἦν μὲν τοίνυν, ἐπεὶ εὐτυχοῦμεν, σωφρόνως
 διαφυλάττωμεν αὐτήν, ἵσως δυναίμεθ' ἂν ἀκινδύνως εὐδαι-
 μονοῦντες γηρᾶν· εἰ δ' ἀπλήστως χρώμενοι ταύτῃ ἄλλην καὶ
 ἄλλην πειρασόμεθα διώκειν, ὁρᾶτε, μὴ πάθωμεν ἅπερ πολλοὺς
 μὲν λέγουσιν ἐν θαλάττῃ πεπονθέναι, διὰ τὸ εὐτυχεῖν οὐκ
 ἐθέλοντας παύσασθαι πλέοντας ἀπολέσθαι· πολλοὺς δὲ νίκης
 16 τυχόντας ἐτέρας ἐφιεμένους καὶ τὴν πρόσθεν ἀποβαλεῖν. καὶ
 γὰρ εἰ μὲν οἱ πολέμιοι ἥττους ὄντες ἡμῶν ἔφευγον, ἵσως ἂν
 καὶ διώκειν τοὺς ἥττους ἀσφαλῶς εἴχε· νῦν δὲ κατανόησον,
 πόσῳ μέρει αὐτῶν πάντες μαχεσάμενοι νενικήκαμεν· οἱ δ'
 ἄλλοι ἄμαχοί εἰσιν· οὓς εἰ μὲν μὴ ἀναγκάσωμεν μάχεσθαι,
 ἀγνοοῦντες καὶ ἡμᾶς καὶ ἑαυτοὺς δι' ἀμαθίαν καὶ μαλακίαν
 ἀπίασιν· εἰ δὲ γινώσκονται, ὅτι ἀπλέοντες οὐδὲν ἥττον κινδυνεύ-
 ουσιν ἢ μένοντες, ὅπως μὴ ἀναγκάσωμεν αὐτούς, κἂν μὴ βοῦ-
 17 λωνται, ἀγαθοὺς γενέσθαι. ἴσθι δ', ὅτι οὐ σὺ μᾶλλον τὰς ἐκεί-
 νων γυναικας καὶ παῖδας λαβεῖν ἐπιθυμεῖς ἢ ἐκεῖνοι σῶσαι.
 ἐννοεῖ δ', ὅτι καὶ αἱ σύες, ἐπειδὰν ὀφθαῖσι, φεύγουσι, κἂν
 πολλὰ ὦσι, σὺν τοῖς τέκνοις· ἐπειδὰν δὲ τις αὐτῶν θηρᾷ τι
 τῶν τέκνων, οὐκέτι φεύγει οὐδ' ἦν μία τύχη οὕσα, ἀλλ' ἔεται
 18 ἐπὶ τὸν λαμβάνειν πειρώμενον. καὶ νῦν μὲν κατακλείσαντες
 ἑαυτοὺς εἰς ἔρμα παρέσχον ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὥστε ὁπόσοις
 ἐβουλόμεθα αὐτῶν μάχεσθαι· εἰ δ' ἐν εὐρυχωρίᾳ πρόσκειμεν
 αὐτοῖς καὶ μαθήσονται χωρὶς γενόμενοι οἱ μὲν κατὰ πρόσωπον
 ἡμῖν ὥσπερ καὶ νῦν ἐναντιοῦσθαι, οἱ δ' ἐκ πλαγίου, οἱ δὲ καὶ
 ὀπισθεν, ὅρα, μὴ πολλῶν ἐκάστῳ ἡμῶν χειρῶν δεήσει καὶ
 ὀφθαλμῶν· προσέτι δ' οὐδ' ἂν ἐθέλοιμι, ἔφη, ἐγὼ νῦν, ὁρῶν
 Μήδους εὐθυμουμένους, ἐξαναστήσας ἀναγκάσειν κινδυνεύ-
 οντας ἰέναι.

- 19 Καὶ ὁ Κῦρος ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλὰ σύγε μηδένα ἀναγ-

sen, sagt Kyax, seid ihr sehr mä-
 szig, aber in der εὐτυχία, die doch
 den grössten Genuss gewährt, wollt
 ihr jetzt nicht Masz halten.

15. ἄλλην καὶ ἄλλην, eines nach
 dem anderen. — πολλοὺς δὲ —
 ἀποβαλεῖν, abhängig von einem zu
 wiederholenden λέγουσιν.

16. καὶ γάρ, etenim. — ἥττους,
 an Zahl. — οἱ δ' ἄλλοι, von ihnen.
 — ἄμαχοί εἰσιν, sind noch nicht
 in den Kampf gekommen, Ge-

gensatz zu (ἡμεῖς) πάντες μαχεσά-
 μενοι. — ἵσως μὴ ἀναγκάσωμεν.
 S. zu I, 3, 18.

17. οὐ zu betonen nicht minder
 als σὺ: nicht begehrst du mehr
 u. s. w. — ἦν — οὕσα, die Mutter
 des gejagten Jungen.

18. παρέσχον — ταμιεύεσθαι, wie
 III, 3, 47. — χωρὶς γενόμενοι, in
 getrennten Corps.

19. ἀναγκάσειν und εὐθυμήσεσθε
 mit Bezug auf ἀναγκάσειν und εὐ-

κάσης, ἀλλὰ τοὺς ἐθέλοντάς μοι ἔπεσθαι δός· καὶ ὥσως ἂν σοὶ καὶ τῶν σῶν φίλων τούτων ἤκοιμεν ἐκάστω ἄγοντες ἐφ' οἷς ἅπαντες εὐθυμήσεσθε. τὸ μὲν γὰρ πλήθος ἡμεῖς γε τῶν πολεμίων οὐδὲ διωξόμεθα· πῶς γὰρ ἂν καὶ καταλάβοιμεν; ἦν δέ τι ἀπεσχισμένον τοῦ στρατεύματος λάβωμεν ἢ τι ὑπολειπόμενον, ἤξομεν πρὸς σε ἄγοντες. ἐννόει δ', ἔφη, ὅτι καὶ ἡμεῖς, 20 ἐπεὶ σὺ ἐδέου, ἤλθομεν σοὶ χαριζόμενοι μακρὰν ὁδόν· καὶ σὺ οὖν ἡμῖν δίκαιος εἴ ἀντιχαρίζεσθαι, ἵνα καὶ ἔχοντές τι οἰκαδ' ἀφικώμεθα καὶ μὴ εἰς τὸν σὸν θησανρόν πάντες οἶδε ὁρῶμεν. ἐνταῦθα δὴ ἔλεξεν ὁ Κυαξάρης, Ἀλλ' εἴγε μέντοι ἐθέλων τις 21 ἔποιτο, καὶ χάριν ἔγωγέ σοι εἰδείην ἂν. Σύμπεμψον τοίνυν μοί τινα, ἔφη, τῶν ἀξιοπίστων τούτων, ὃς ἐρεῖ ἂν ἂν σὺ ἐπιστείλῃς. Λαβὼν δὴ ἴθι ὅντινα ἐθέλεις τούτων. ἔνθα δὴ ἔτυχε 22 παρὼν ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς αὐτοῦ εἶναι καὶ φιληθείς. εὐθύς οὖν ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀρκεῖ μοι, ἔφη, οὐτοσί. Οὗτος τοίνυν σοὶ ἐπέσθω. καὶ λέγε σὺ, ἔφη, τὸν ἐθέλοντα ἰέναι μετὰ Κύρου. οὕτω δὴ λαβὼν τὸν ἄνδρα ἐξῆι. ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, ὁ 23 Κῦρος εἶπε, Νῦν δὴ σὺ δηλώσεις, εἰ ἀληθῆ ἔλεγες, ὅτε ἔφης ἦδεσθαι θεώμενος ἐμέ. Οὐκουν ἀπολείψομαί γέ σου, ἔφη ὁ Μῆδος, εἰ τοῦτο λέγεις. Οὐκοῦν καὶ ἄλλους, ἔφη, προθύμως ἐξάξεις; ἐπομόσας οὖν ἐκείνος Νῆ τὸν Δί', ἔφη, ἔστε γ' ἂν ποιήσω καὶ σὲ ἐμὲ ἡδέως θεᾶσθαι. τότε δὴ καὶ ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ 24 τοῦ Κυαξάρου τὰ τε ἄλλα προθύμως ἀπήγγειλε τοῖς Μῆδοις καὶ προσετίθει, ὅτι αὐτός γε οὐκ ἀπολείψοιτο ἀνδρὸς καλλίστου καὶ ἀρίστου, καὶ τὸ μέγιστον, ἀπὸ θεῶν γεγονότος.

Πράττοντος δὲ τοῦ Κύρου ταῦτα θειῶς πῶς ἀφικνουῦνται 2

θυμονμένους §. 18. — οὐδὲ διωξόμεθα, wobei vorschwebt: geschweige, dasz wir uns mit ihm (dem Hauptcorps) in einen gefährlichen Kampf, wie du voraussetzest, einlassen werden.

20. δίκαιος εἴ, es ist gerecht, dasz du. B. 151, 7, c. K. 55, 3, Anm. 10. C. 571. — εἰς τὸν σὸν θησανρόν — ὁρῶμεν, d. h. ihn in Anspruch nehmen. Vergl. II, 4, 11.

21. καί, sogar.

22. ὁ φήσας ποτέ. S. I, 4, 27 f. — σὺ, Anrede an den Meder, der eben mit οὗτος bezeichnet wurde.

23. ἔφης, seltenere Form statt ἐφησθα.

24. ἀπήγγειλε — προσετίθει. Be-

merke den Unterschied der Tempora. S. zu Anab. I, 2, 18. II, 3, 16. Hell. IV, 3, 20: ἔαν τ' ἀπιέναι ἢ βούλοιτο ἐκέλευσε καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἶα. — καὶ τὸ μέγιστον, wie III, 1, 1. — ἀπὸ θεῶν γεγονότος. S. zu I, 2, 1.

2. Inhalt: Die Hyrkanier, von denen Gesandte beim Kyros anlangen, fallen von den Assyriern ab und schlieszen sich auf dem Marsche, indem sie den Nachtrab des feindlichen Heeres bilden, den Persern und Medern an. Jenes auf säumiger Flucht lagernd wird von den Hyrkaniern und Medern eingeholt und alle, die nicht die Waffen strecken, werden niedergemacht.

- ἀπὸ Ἑρκανίων ἄγγελοι. οἱ δὲ Ἑρκανιοὶ ὅμοιοι τῶν Ἀσσυρίων εἰσὶν, ἔθνος δ' οὐ πολὺ, διὸ καὶ ὑπήκοοι ἦσαν τῶν Ἀσσυρίων· εὐίπποι δὲ καὶ τότε δὴ ἐδόκουν καὶ νῦν δοκοῦσιν εἶναι· διὸ καὶ ἐρχάντο αὐτοῖς οἱ Ἀσσύριοι ὥσπερ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς Σκιρίταις, οὐδὲν φειδόμενοι αὐτῶν οὔτ' ἐν πόνοις οὔτ' ἐν κινδύνοις· καὶ δὴ καὶ τότε ὀπισθοφυλακεῖν ἐκέλευον αὐτοὺς ὡς χιλίους ἱππέας ὄντας, ὅπως, εἴ τι ὀπισθεν δεινὸν εἴη,
- ² ἐκεῖνοι πρὸ αὐτῶν τοῦτ' ἔχοιεν. οἱ δὲ Ἑρκανιοὶ, ἅτε μέλλοντες ὑστατοὶ πορεύεσθαι, καὶ τὰς ἀμάξας τὰς ἑαυτῶν καὶ τοὺς οἰκέτας ὑστάτους εἶχον. στρατεύονται γὰρ δὴ οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔχοντες οἱ πολλοὶ μεθ' ὧν περ καὶ οἰκοῦσι· καὶ τότε
- ³ δὴ ἐστρατεύοντο οὕτως οἱ Ἑρκανιοὶ. ἐννοηθέντες δέ, οἳά τε πάσχουσιν ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων καὶ ὅτι νῦν τεθναίῃ μὲν ὁ ἄρχων αὐτῶν, ἡττημένοι δ' εἶεν, φόβος δ' ἐνεῖη τῷ στρατεύματι, οἱ δὲ σύμμαχοι αὐτῶν ὡς ἀθύμως ἔχοιεν καὶ ἀπολείποιεν, ταῦτα ἐνθυμονμένοις ἔδοξεν αὐτοῖς νῦν καλὸν εἶναι ἀποστῆναι, εἰ θέλοιεν οἱ ἀμφὶ Κῦρον συνεπιθέσθαι. καὶ πέμπουσιν ἄγγέλους πρὸς Κῦρον· ἀπὸ γὰρ τῆς μάχης τὸ τοῦτου
- ⁴ ὄνομα μέγιστον ἦν ἔγχο. οἱ δὲ πεμφθέντες λέγουσι Κύρῳ, ὅτι μισοῖέν τε τοὺς Ἀσσυρίους δικαίως, νῦν τ', εἰ βούλοιο λῆναι

Kyros lässt im genommenen Lager von den gefangenen Zeltaufsehern ein Mahl bereiten und sorgt dabei auch für die, welche jetzt noch mit der Verfolgung der vorausgeeilten Feinde beschäftigt sind und später in's Lager zurückkehren werden.

1. *Θείως πως*, divinitus quodammodo. — *Ἑρκανιοὶ*. Nach den alten Geographen wohnten sie am Kaspischen Meere (doch redet Strabon XIII, 629 auch von einem *Ἑρκανιον πεδίων* in Lydien); wie und wann sie oder ein Theil von ihnen Nachbarn der Assyrier geworden sind, ist unbekannt. S. d. Einleit. §. 22. — *ὥσπερ καὶ*. S. über καὶ zu I, 5, 1. — *τοῖς Σκιρίταις*. Die Skiriten, Bewohner einer Berggegend an der Grenze von Lakonien und Arkadien, bildeten als Leichtbewaffnete eine Abtheilung zu Fuß im Spartanischen Heere, die in der Nähe des Königs stand, oft im entscheidenden Moment des Kampfes wegen ihrer Beweglichkeit und, wie man aus dieser

Stelle sieht, auch sonst zu strapaziösem Dienst verwendet wurde. — *πρὸ αὐτῶν*, prius quam ipsi. — *τοῦτ' ἔχοιεν*, hoc periculum sustinerent.

2. *τοὺς οἰκέτας*, nicht bloß die Sklaven wie auch V, 4, 2. Hier sind es die zur Familie Gehörigen, wie aus IV, 3, 2. V, 4, 39, verglichen mit *στρατεύονται* — *οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν*, zu ersehen. — *οἱ πολλοί*, partitive Apposition. S. zu I, 1, 1. — *ἔχοντες* — *μεθ' ὧν περ καὶ*, konnte auch heißen *ἔχοντες καὶ τοὺς*, *μεθ' ὧν περ καὶ*.

3. *ἐννοηθέντες* — *ἔδοξεν αὐτοῖς*. So tritt nach vorausgegangenem Nominativ selbst in unmittelbarer Nähe *ἔδοξεν* mit dem Dativ anakolutisch ein VI, 1, 31 und VII, 5, 37. Vergl. z. Hellen. III, 2, 23. — *συνεπιθέσθαι*, nämlich *τοῖς Ἀσσυρίοις*. — *μέγιστον ἦν ἔγχο*, proleptisch wie *ἐκπλεω—παρεσκευασμένοι—αἱ τράπεζαι* Hier. I, 18, *ἄδρους χοίρους ἐκτρέφειν* Oekon. XVII, 10.

ἐπ' αὐτούς, καὶ σφεῖς σύμμαχοι ὑπάρξοιεν καὶ ἡγήσοιντο· ἅμα δὲ πρὸς τούτοις διηγοῦντο τὰ τῶν πολεμίων ὡς ἔχοι, ἐπαίρειν βουλόμενοι μάλιστα στρατεύεσθαι αὐτόν. καὶ ὁ Κύρος ἐπήρετο 5 αὐτούς, Καὶ δοκεῖτε ἄν, ἔφη, ἔτι ἡμᾶς καταλαβεῖν αὐτούς πρὶν ἐν τοῖς ἐρύμασιν εἶναι; ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, μάλα συμφορὰν τοῦτο ἡγοῦμεθα, ὅτι ἔλαθον ἡμᾶς ἀποδράντες. ταῦτα δ' ἔλεγε βουλόμενος αὐτούς ὡς μέγιστον φρονεῖν ἐπὶ σφίσι. οἱ δὲ 6 ἀπεκρίναντο, ὅτι καὶ αὖριον, ἔωθεν εἰ εὖζωνοι πορεύοιντο, καταλήψοιντο· ὑπὸ γὰρ τοῦ ὄχλου καὶ τῶν ἀμαξῶν σχολῇ πορεύεσθαι αὐτούς· καὶ ἅμα, ἔφασαν, τὴν προτέραν νύκτα ἀγροπνήσαντες νῦν μικρὸν προελθόντες ἐστρατοπεδεύονται. καὶ ὁ 7 Κύρος ἔφη, Ἐχετε οὖν ὧν λέγετε πιστόν τι ἡμᾶς διδάσκειν, ὡς ἀληθεύετε; Ὀμήρους γ', ἔφασαν, θέλομεν αὐτίκα ἐλάσαντες τῆς νυκτὸς ἀγαγεῖν· μόνον καὶ σὺ ἡμῖν πιστὰ θεῶν πεποιήσο καὶ δεξιὰν δός, ἵνα φέρωμεν καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτά, ἅπερ ἂν αὐτοὶ λάβωμεν παρὰ σοῦ. ἐκ τούτου πιστὰ δίδωσιν αὐτοῖς, ἡ 8 μὴν, ἂν ἐμπεδώσωσιν ἃ λέγουσιν, ὡς φίλοις καὶ πιστοῖς χρήσεσθαι αὐτοῖς, ὡς μῆτε Περσῶν μῆτε Μήδων μεῖον ἔχειν παρ' ἑαυτοῦ. καὶ νῦν ἔστιν ἔτι ἰδεῖν Ὑρκανίους καὶ πιστευομένους καὶ ἀρχὰς ἔχοντας, ὥσπερ καὶ Περσῶν καὶ Μήδων οἱ ἂν δοκῶσιν ἄξιοι εἶναι.

Ἐπεὶ δ' ἐδείπνησαν, ἐξῆγε τὸ στράτευμα ἔτι φάους ὄντος, 9 καὶ τοὺς Ὑρκανίους περιμένειν ἐκέλευσεν, ἵνα ἅμα ἴωεν. οἱ μὲν γὰρ Πέρσαι, ὥσπερ εἰκός, πάντες ἕξω ἦσαν καὶ Τιγράνης

4. *στρατεύεσθαι*, wofür vorher *εἶναι ἐπ' αὐτούς*.

5. *ἂν* — *καταλαβεῖν*, gehört zusammen. — *μάλα συμφορὰν*, nämlich *εἶναι*, wodurch *μάλα* seine Erklärung findet, wie V, 1, 8: *πάνν μοι σχολῆς οὐσῆς*. — *αὐτούς* — *ἐπὶ σφίσι*, dazs sie eine möglichst grosze Meinung hätten von ihm und seinen Leuten.

6. *αὖριον*, *ἔωθεν*. Das ist die richtige Interpunction, da aus §. 7 und 13 hervorgeht: die Hyrkanier nehmen an, Kyros werde die Nacht rasten und erst in der Morgenfrühe aufbrechen. — *αὐτούς*, die Assyrier.

7. *πιστόν τι* — *διδάσκειν*, wie ein Verbalbegriff (glaubhaft machen, überzeugen) anzusehen, von welchem *ὡς* abhängt. — *μόνον*,

modo, nur, führt die auch ihrerseits zu stellende Bedingung ein. Vergl. VII, 3, 12. VIII, 3, 47. — *φέρωμεν* — *τὰ αὐτά*, geht auf *δεξιὰν* ebenso wie, auf *πιστὰ θεῶν* (vergl. *σὺν θεῶν ὄρκω* II, 3, 12), denn man sagt *δεξιὰν φέρειν* und *ἐμπτεῖν* wie lat. *dextram ferre* und *mittere*. S. zu Ages. III, 4.

8. *ὡς vor μῆτε* = *ὥστε*. — *ὥσπερ καὶ*. S. zu I, 5, 1. — *ἄξιοι*, nämlich *καὶ πιστεύεσθαι καὶ ἀρχὰς ἔχειν*, dem Sinne nach geht es aber vorzugsweise auf *ἀρχὰς ἔχειν*: hohe Aemter zu bekleiden.

9. *οἱ μὲν γὰρ*, denn die Perser waren zwar schon heraus und die Armenier, aber mit den Medern verzögerte es sich: darum sollen die Hyrkanier warten.

- 10 ἔχων τὸ αὐτοῦ στρατεύμα· τῶν δὲ Μήδων ἐξήσαν οἱ μὲν διὰ τὸ παιδὶ ὄντι Κύρῳ παῖδες ὄντες φίλοι γενέσθαι, οἱ δὲ διὰ τὸ ἐν θήραις συγγενόμενοι ἀγασθῆναι αὐτοῦ τὸν τρόπον, οἱ δὲ διὰ τὸ καὶ χάριν αὐτὸν εἰδέναι, ὅτι μέγαν αὐτοῖς φόβον ἀπειληκέναι ἐδόκει, οἱ δὲ καὶ ἐλπίδας ἔχοντες διὰ τὸ ἄνδρα φαίνεσθαι ἀγαθὸν καὶ εὐτυχῇ καὶ μέγαν ἐτι ἰσχυρῶς ἔσεσθαι αὐτόν, οἱ δέ, ὅτε ἐτρέφετο ἐν Μήδοις, εἴ τι ἀγαθόν τω συνέπραξεν, ἀντιχαρίζεσθαι ἡβούλουντο· πολλοῖς δὲ πολλὰ διὰ φιλανθρωπίαν παρὰ τοῦ πάππου ἀγαθὰ διεπέπρακτο· πολλοὶ δ', ἐπεὶ καὶ τοὺς Ὀρχανίους εἶδον καὶ λόγος διηλθεν, ὥς ἡγήσονται ἐπὶ
- 11 πολλὰ ἀγαθὰ, ἐξήσαν καὶ τοῦ λαβεῖν τι ἔνεκα. οὕτω δὲ ἐξηλθόν σχεδὸν πάντες καὶ οἱ Μῆδοι πλὴν ὅσοι σὺν Κναξάρῳ ἔτυχον σκηνοῦντες· οὗτοι δὲ κατέμενον καὶ οἱ τούτων ὑπήκοοι. οἱ δ' ἄλλοι πάντες φαιδρῶς καὶ προθύμως ἐξωρμῶντο, ἅτε οὐκ
- 12 ἀνάγκη ἄλλ' ἐθέλουσιν καὶ χάριτος ἔνεκα ἐξιώντες. ἐπεὶ δὲ ἔξω ἦσαν, πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Μήδους ἐλθὼν ἐπήνεσέ τε αὐτοὺς καὶ ἐπηνύξατο μάλιστα μὲν θεοὺς αὐτοῖς ἰλεῶς ἡγεῖσθαι καὶ σφίσιν, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς δυνασθῆναι χάριν αὐτοῖς ταύτης τῆς προθυμίας ἀποδοῦναι. τέλος δ' εἶπεν, ὅτι ἡγήσονται μὲν αὐτοῖς οἱ πεζοί, ἐκείνους δ' ἔπεσθαι σὺν τοῖς ἵπποις ἐκέλευσε· καὶ ὅπου ἂν ἀναπαύωνται ἢ ἐπίσχωσι τῆς πορείας, ἐντείλατο αὐτοῖς πρὸς αὐτόν παρελαύνειν τινάς, ἵνα εἰδῶσι τὸ
- 13 αἰε καίριον. ἐκ τούτου ἡγεῖσθαι ἐκέλευε τοὺς Ὀρχανίους. καὶ οἱ ἡρώτων, Τί δέ, οὐ γὰρ ἀναμενεῖς, ἔφασαν, τοὺς ὁμήρους ἕως ἂν ἀγάγωμεν, ἵνα ἔχων καὶ σὺ τὰ πιστὰ παρ' ἡμῶν πο-

10. οἱ μὲν διὰ τὸ — ἡβούλουντο. Um in dem langen Satze Einförmigkeit zu vermeiden, tritt nach dreimaligem διὰ τὸ das Participium (ἔχοντες, weil sie — hatten) ein, dem zuletzt das verbum finitum (ἡβούλουντο) ohne Causalpartikel folgt; denn der Sinn auch des letzten Satzes ist: andere — weil sie — wollten. — ἰσχυρῶς des Nachdrucks halber hinter εὐτυχῇ καὶ μέγαν gestellt wie I, 2, 8 hinter πειδομένους. Vergl. zu I, 5, 9. — δὲ nach πολλοῖς ist explicativ: nämlich. — λόγος διηλθεν, wie Anab. I, 4, 7: διηλθε λόγος, ὅτι διώκει αὐτοὺς Κύρος. — ἐπὶ — ἀγαθὰ. Vergl. I, 6, 12: ἐπ' ἀργυρίον.

11. σκηνοῦντες. S. IV, 1, 13: περὶ

εὐθυμίαν ἐτύγχανεν ὦν. — χάριτος ἔνεκα, in dem Sinne wie πρὸς χάριν Memor. IV, 4, 4, ἐν χάριτι Oekon. VIII, 10.

12. σφίσιν, nämlich den Persern. — ἔπειτα δὲ entspricht nicht dem πρῶτον μὲν, sondern dem μάλιστα μὲν. — αὐτοῖς, ihnen, d. i. dem ganzen Heere: den Vortrab des Heeres würde das Fußvolk bilden. — ἐκείνους, die Meder. — ἵνα εἰδῶσι. Ueber den Coniunctiv s. zu I, 4, 2. — αἰε, jedesmal. — ἡγεῖσθαι, voran zu gehen, um den Weg zu zeigen. — ἐκέλευε, das Imperf. wie II, 1, 14.

13. καὶ σὺ, so wie wir sie von

ρεύη; καὶ τὸν ἀποκρίνασθαι λέγεται· Ἐννοῶ γάρ, φάναι, ὅτι ἔχομεν τὰ πιστὰ ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς καὶ ταῖς ἡμετέραις χερσίν. οὕτω γὰρ δοκοῦμεν παρεσκευάσθαι, ὥς, ἣν μὲν ἀληθεύητε, ἱκανοὶ εἶναι ὑμᾶς εὖ ποιεῖν· ἣν δὲ ἑξαπατᾶτε, οὕτω νομίζομεν ἔχειν, ὥς οὐχ ἡμᾶς ἐφ' ὑμῖν ἔσεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον, ἣν οἱ θεοὶ θέλωσιν, ὑμᾶς ἐφ' ἡμῖν γενέσθαι. καὶ μέντοι, ἔφη, ὦ Ἑρκάνιοι, ἐπέπερ φατὲ ὑστάτους ἔπεσθαι τοὺς ὑμετέρους, ἐπειδὴν ἴδητε αὐτούς, σημάνατε ἡμῖν, ὅτι οἱ ὑμέτεροί εἰσιν, ἵνα φειδώμεθα αὐτῶν. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἑρκάνιοι τὴν 14 μὲν ὁδὸν ἡρῶντο, ὥσπερ ἐκέλευε, τὴν δὲ ῥώμην τῆς ψυχῆς ἐθαύμαζον· καὶ οὔτε Ἀσσυρίους οὔτε Λυδούς οὔτε τοὺς συμμάχους αὐτῶν ἐφοβοῦντο, ἀλλὰ μὴ παντάπασιν ὁ Κύρος μικρὰν τινα αὐτῶν οἶοιτο ῥοπὴν εἶναι καὶ προσόντων καὶ ἀπόντων.

Πορευομένων δὲ ἐπεὶ νύξ ἐπεγένετο, λέγεται φῶς τῷ 15 Κύρῳ καὶ τῷ στρατεύματι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ προφανὲς γενέσθαι, ὥστε πᾶσι μὲν φοβίῃν ἐγγίγνεσθαι πρὸς τὸ θεῖον, θάρρος δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους. ὥς δ' εὖζωνοὶ τε καὶ ταχὺ ἐπορεύοντο, εἰκότως πολλὴν τε ὁδὸν διήνυσαν καὶ ἅμα κνέφα πλησίον γίγνονται τοῦ τῶν Ἑρκανίων στρατεύματος. ὥς δ' ἔγνωσαν 16 οἱ ἄγγελοι, καὶ τῷ Κύρῳ λέγουσιν, ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ σφέτεροι· τῷ τε γὰρ ὑστάτους εἶναι γινώσκειν ἔφασαν καὶ τῷ πλήθει τῶν πυρῶν. ἐκ τούτου πέμπει τὸν ἕτερον αὐτῶν πρὸς 17 αὐτούς, τάξας λέγειν, εἰ φίλοι εἰσίν, ὥς τάχιστα ὑπαντᾶν τὰς δεξιὰς ἀνατείναντας· συμπέμπει δὲ τινα καὶ τῶν σὺν ἑαυτῷ καὶ λέγειν ἐκέλευσε τοῖς Ἑρκανίοις, ὅτι ὥς ἂν ὀρῶσιν αὐτούς προσφερομένους, οὕτω καὶ αὐτοὶ ποιήσουσιν. οὕτω δὴ ὁ μὲν μένει τῶν ἀγγέλων παρὰ τῷ Κύρῳ, ὁ δὲ προσελαύνει πρὸς τοὺς Ἑρκανίους. ἐν ᾧ δ' ἐσκόπει τοὺς Ἑρκανίους ὁ Κύρος ὅ 18

dir bereits haben. — καὶ τόν, Accus. von καὶ ὅς. — Ἐννοῶ γάρ. S. zu I, 4, 12. — ἐφ' ὑμῖν, in euerer Gewalt. — ἔφη, setzte er hinzu. — ὑστάτους, von der Assyrischen Armee. Die Sache ist §. 2 erwähnt, kommt aber in der Rede der Hyrkanischen Abgesandten §. 4 nicht vor. — σημάνατε, die Form wie IV, 5, 36. S. Krit. Anh.

14. ῥοπὴν, momentum.

15. Πορευομένων. S. zu III, 3, 54. Es konnte auch der Dativ stehen.

— ἅμα κνέφα, mit der Morgendämmerung.

16. καὶ τῷ Κύρῳ, sowie sie es selbst erkannten und einander sagten.

17. τὸν ἕτερον. Die ἄγγελοι (§. 1) sind also zwei. — τὰς δεξιὰς ἀνατείναντες, wie VI, 3, 13. — ὥς προσφερομένους, quomodo se gerentes. Anab. V, 5, 19: οὐ γὰρ ὥς φίλοι προσεφύροντο ἡμῖν.

18. τοὺς Ἑρκανίους — ὅτι ποιήσουσιν. Ueber die Attraction s. zu

τι ποιήσουσιν, ἐπέστησε τὸ στράτευμα· παρελαύνουσι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ τῶν Μήδων προεσθηκότες καὶ ὁ Τιγράνης καὶ ἐπερωτῶσι, τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, ὅτι τοῦτ' ἐστὶ τὸ πλησίον Ἑρκανίων στράτευμα καὶ οἴχεται ὁ ἕτερος τῶν ἀγγέλων πρὸς αὐτοὺς καὶ τῶν ἡμετέρων τις σὺν αὐτῷ, ἐροῦντες, εἰ φίλοι εἰσὶν, ὑπαντιάζειν τὰς δεξιὰς ἀνατείναντας πάντας. ἦν μὲν οὖν οὕτω ποιῶσι, δεξιοῦσθ' τε αὐτοὺς καθ' ὃν ἂν ἡ ἕκαστος καὶ ἅμα θαρρύνετε· ἦν δὲ ὅπλα αἰρῶνται ἢ φεύγειν ἐπιχειρῶσι, τούτων, ἔφη, εὐθὺς δεῖ πρῶτων πειρᾶσθαι μηδένα

19 λιπεῖν. ὁ μὲν τοιαῦτα παρήγγειλεν. οἱ δὲ Ἑρκανιοὶ ἀκούσαντες τῶν ἀγγέλων ἡσθησάν τε καὶ ἀναπηδήσαντες ἐπὶ τοὺς ἵππους παρήσαν τὰς δεξιὰς, ὥσπερ εἰρητο, προτείνοντες· οἱ δὲ Μῆδοι

20 καὶ Πέρσαι ἀντεδεξιοῦντό τε αὐτοὺς καὶ ἐθάρρυνον· ἐκ τούτου δὴ ὁ Κῦρος λέγει, Ἡμεῖς μὲν δὴ, ὦ Ἑρκανιοὶ, ἡδὴ ὑμῖν πιστευόμεν· καὶ ὑμᾶς δὲ χρὴ πρὸς ἡμᾶς οὕτως ἔχειν. τοῦτο δ', ἔφη, πρῶτον ἡμῖν εἶπατε, πόσον ἀπέχει ἐνθὲνδε ἐνθα αἱ ἀρχαὶ εἰσὶ τῶν πολεμίων καὶ τὸ ἀθρόον αὐτῶν. οἱ δ' ἀπεκρίναντο, ὅτι ὀλίγῳ πλέον ἢ παρασάγγην.

- 21 Ἐνταῦθα δὴ λέγει ὁ Κῦρος, Ἄγετε δὴ, ἔφη, ὦ ἄνδρες Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ ὑμεῖς, ὦ Ἑρκανιοὶ, ἡδὴ γὰρ καὶ πρὸς ὑμᾶς ὡς πρὸς συμμάχους καὶ κοινωνοὺς διαλέγομαι, εὖ χρὴ εἶδέναι, νῦν ὅτι ἐν τοιούτῳ ἐσμέν, ἐνθα δὴ μαλακισάμενοι μὲν ἂν πάντων τῶν χαλεπωτάτων τύχοιμεν· ἴσασι γὰρ οἱ πολέμιοι ἐφ' ᾧ ἤκομεν· ἦν δὲ τὸ καρτερόν ἐμβαλούμενοι ἴσμεν ῥώμῃ καὶ θυμῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους, αὐτίκα μάλ' ὄψεσθε, ὥσπερ δούλων ἀποδιδρασκόντων εὐρημένων, τοὺς μὲν ἐκτενέοντας αὐτῶν, τοὺς δὲ φεύγοντας, τοὺς δ' οὐδὲ ταῦτα φρονεῖν δυναμένους. ἡττημένοι γὰρ ὄφονται ἡμᾶς καὶ οὔτε οἰόμενοι ἦξειν οὔτε συντεταγμένοι οὔτε μάχεσθαι παρεσκευασμένοι κατελιγμένοι ἔσονται.
- 22 εἰ οὖν ἡδέως βουλόμεθα καὶ δειπνήσαι καὶ νυκτερεῦσαι καὶ βιοτεύειν τὸ ἀπὸ τοῦδε, μὴ δῶμεν τούτοις σχολὴν μήτε

I, 1, 6. — παρελαύνουσι. Ueber die Sache s. S. 12: ἐνετείλατο — παραλαύνειν τινάς. — ὅτι führt die directe Rede ein. — τοῦτο — τὸ πλησίον Subject, Τῶν. στράτευμα Prädicat. — καθ' ὃν ἂν ἡ, wem er gerade gegenübersteht. — λιπεῖν, übrig lassen.

20. δὴ — ἡδὴ. S. II, 2, 27. — ἐνθα, wie III, 2, 11. — αἱ ἀρχαί, die

Befehlshaber. — τὸ ἀθρόον, das Hauptcorps.

21. νῦν, mit besonderem Nachdruck, vorangestellt. — ἐν τοιούτῳ, wie I, 4, 21. — τὸ καρτερόν ἐμβαλούμενοι, Kraft hineinlegend (in den Angriff), d. i. kräftig. — αὐτίκα μάλ', wie II, 3, 8. — ὥσπερ — εὐρημένων, wie wenn. — κατελιγμένοι ἔσονται, deprehensi erunt.

22. τὸ ἀπὸ τοῦδε, von jetzt

βουλευσασθαι μήτε παρασκευάσασθαι ἀγαθὸν αὐτοῖς μηδέν, μηδὲ γινῶναι παμπαν, ὅτι ἄνθρωποι ἐσμεν, ἀλλὰ γέροα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις ἅπαντα καὶ πληγὰς ἥκειν νομιζόντων. καὶ ὑμεῖς μὲν, ἔφη, ὧ Ὑρκάνιοι, ὑμᾶς αὐτοὺς προπετάσαντες 23 ἡμῶν πορεύεσθε ἔμπροσθεν, ὅπως τῶν ὑμετέρων ὅπλων ὀρωμένων λανθάνωμεν ὅ τι πλείστον χρόνον. ἐπειδὴν δ' ἐγὼ πρὸς τῷ στρατεύματι γένωμαι τῶν πολεμίων, παρ' ἐμοὶ μὲν καταλείπετε ἕκαστοι τάξιν ἱππέων, ἐάν τι δέωμαι, ὥς χρῶμαι μένων παρὰ τὸ στρατόπεδον. ὑμῶν δὲ οἱ μὲν ἄρχοντες καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐν τάξει ἀθρόοι ἐλαύνετε, εἰ σωφρονεῖτε, ἵνα μήποτε ἀθρόω τινὶ ἐντυχόντες ἀποβιασθῇτε, τοὺς δὲ νεωτέρους ἐφίετε διαώκειν· οὗτοι δὲ καινόντων· τοῦτο γὰρ ἀσφαλέστατον, νῦν ὥς ἐλαχίστους τῶν πολεμίων λιπεῖν. ἂν δὲ νικῶμεν, ἔφη, ὅ 25 πολλοῖς δὴ κρατοῦσι τὴν τύχην ἀνέτρεψε, φυλάχσασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἀρπαγὴν τραπέσθαι· ὥς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνὴρ ἐστίν, ἀλλὰ σκευοφόρος· καὶ ἔξεστι τῷ βουλομένῳ χρῆσθαι δὴ τούτῳ ὥς ἀνδραπόδῳ. ἐκεῖνο δὲ χρὴ γινῶναι, ὅτι οὐδὲν ἐστὶ κερδαλεώτερον τοῦ νικᾶν· ὁ γὰρ κρατῶν ἅμα πάντα συνήρπακε, καὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ χρήματα καὶ πᾶσαν τὴν χώραν. πρὸς ταῦτα τοῦτο μόνον ὀρᾷτε, ὅπως τὴν νίκην διασωζώμεθα· ἐάν γὰρ κρατηθῇ, καὶ αὐτὸς ὁ ἀρπάξων ἔχεται. καὶ τοῦτο ἅμα διαώκοντες μέμνησθε, ἥκειν πάλιν ὥς ἐμὲ ἔτι φάους ὄντος· ὥς σκότους γενομένου οὐδένα ἔτι προσδεξόμεθα.

Ταῦτα εἰπὼν ἀπέπεμπεν εἰς τὰς τάξεις ἐκάστους καὶ ἐκέλευεν ἅμα πορευομένους τοῖς ἑαυτοῦ ἕκαστον δεκαδάρχοις

an. B. 125, Anm. 8. — ἀλλὰ — νομιζόντων, sondern sie sollen glauben. — γέροα — ἅπαντα — ἥκειν, dasz lauter Schilde — kommen. Vergl. Ages. II, 7: ὅπλισέ τε οὕτως, ὥς ἅπαντα μὲν χαλκόν, ἅπαντα δὲ φοινικὰ φάινεσθαι.

23. ἕκαστοι, Meder, Armenier und Hyrkanier. — ἐάν τι δέωμαι, ὥς für ὥς, ἐάν τι δέωμαι, wie VII, 5, 49. — χρῶμαι, nämlich αὐταῖς. — τὸ στρατόπεδον. Aus dem Vorhergehenden ist τῶν πολεμίων zu wiederholen. παρὰ steht mit dem Accus. wie I, 4, 18.

24. ὑμῶν — οἱ μὲν ἄρχοντες. Dabei schweht zugleich vor: ὑμεῖς — οἱ μ. ἄρχ.; daher ἐλαύνετε, wie VI,

2, 2: τρεῖς — ὑμῶν — ἀπαγγείλατε. — ἐν τάξει ἀθρόοι, in geschlossenen Gliedern. — καινόντων, sollen (Alles) niedermachen. — λιπεῖν, wie §. 18.

25. ὁ — ἀνέτρεψε, id quod — evertit, gehört zu τὸ τραπέσθαι. — τῷ βουλομένῳ, wie I, 2, 14.

26. συνήρπακε. Ueber die Bedeutung des Perfects s. zu I, 4, 1. — πρὸς ταῦτα, mit Rücksicht darauf, d. i. deshalb. — κρατηθῇ, Subject ist ὁ ἀρπάξων. — ἔχεται, ist in des Siegers Gewalt. — ὥς vor σκότους, denn. — οὐδένα — προσδεξόμεθα, weil bei Nacht Freund und Feind nicht zu unterscheiden sind.

27. ἐκέλευεν, wie §. 13. — ἀκού-

- ταῦτά σημαίνειν· ἐν μετώπῳ γὰρ ἦσαν οἱ δεκάδαρχοι, ὥστε ἀκούειν· τοὺς δὲ δεκαδάρχους τῇ δεκάδι ἕκαστον κελεύειν παραγγέλλειν. ἐκ τούτου δὲ προηγούμενοι μὲν οἱ Ἱρκάνιοι, αὐτοὺς δὲ τὸ μέσον ἔχων σὺν τοῖς Πέρσαις ἐπορεύετο· τοὺς δὲ
- 28 ἱππεῖς ἐκατέρωθεν, ὥσπερ εἰκὸς, παρέταξε. τῶν δὲ πολεμίων, ἐπεὶ φάος ἐγένετο, οἱ μὲν ἐθαύμαζον τὰ δρώμενα, οἱ δ' ἐρίγνωσκον ἤδη, οἱ δ' ἤγγελλον, οἱ δ' ἐβόων, οἱ δ' ἔλυνον ἵππους, οἱ δὲ συνεσκευάζοντο, οἱ δ' ἐρρίπτουν τὰ ὅπλα ἀπὸ τῶν ὑποζυγίων, οἱ δ' ὠπλίζοντο, οἱ δ' ἀνεπήδων ἐπὶ τοὺς ἵππους, οἱ δὲ ἐχαλίνουν, οἱ δὲ τὰς γυναῖκας ἀνεβίβαζον ἐπὶ τὰ ὀχήματα, οἱ δὲ τὰ πλείστον ἄξια ἐλάμβανον ὡς διασώσόμενοι, οἱ δὲ κατορύττοντες τὰ τοιαῦτα ἡλίσκοντο, οἱ δὲ πλείστοι ἐς φυγὴν ὤρων· οἴεσθαι δὲ δεῖ πολλά τε καὶ παντοδαπὰ καὶ ἄλλα ποιεῖν αὐ-
- 29 τοὺς, πλὴν ἐμάχετο οὐδεὶς, ἀλλ' ἀμαχητὶ ἀπώλλυντο. Κροῖσος δὲ ὁ Λυδῶν βασιλεὺς, ὡς θέρος ἦν, τὰς τε γυναῖκας ἐν ταῖς ἀρμαμάξαις προαπεπέμψατο τῆς νυκτός, ὡς ῥᾶον πορεύοιντο κατὰ ψῦχος, καὶ αὐτοὺς ἔχων τοὺς ἱππεῖς ἐπηκολοῦθει.
- 30 καὶ τὸν Φρυγὰ τὰ αὐτὰ ταῦτα ποιῆσαι φασὶ τὸν τῆς παρ' Ἑλληνίσποντον ἄρχοντα Φρυγίας. ὡς δὲ παρήσθοντο τῶν φεφυγόντων καὶ καταλαμβανόντων αὐτούς, πυθόμενοι τὸ γιννόμενον
- 31 ἔφευγον δὴ καὶ αὐτοὶ ἀνὰ κράτος. τὸν δὲ τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα καὶ τὸν τῶν Ἀραβίων ἔτι ἐγγὺς ὄντας καὶ ὑποστάντας ἀθωρακίστους κατακαίνουσιν οἱ Ἱρκάνιοι. τὸ δὲ πλείστον ἦν τῶν ἀποθανόντων Ἀσσυρίων καὶ Ἀραβίων· ἐν γὰρ τῇ αὐτῶν
- 32 ὄντες χώρᾳ ἀσυντονώτατα πρὸς τὴν πορείαν εἶχον. οἱ μὲν δὴ Μῆδοι καὶ Ἱρκάνιοι, οἷα δὴ εἰκὸς κρατοῦντας, ταῦτα ἐποίουν διώκοντες. ὁ δὲ Κῦρος τοὺς παρ' ἐαυτῷ ἱππέας καταλειφθέν-

ειν, hören konnten. — τοὺς — κελεύειν, wozu Subject ταξίαρχους, abhängig von ἐκέλευεν, wovon wieder abhängt τοὺς ὠδεκ. τῇ δεκ. ἕκαστον παραγγέλλειν. — σὺν τοῖς Πέρσαις, dem Fuszvolk.

28. ἔλυνον ἵππους, von den Fuszfesseln. S. III. 3, 27. — ἐρρίπτουν ἀπὸ τῶν ὑποζυγίων, um sich zu waffnen. — οἴεσθαι — δεῖ. Wir würden sagen: da kann man sich denken. Vergl. V, 4, 6: δοκεῖν δὲ χρῆ. — καὶ vor ἄλλα ist auch. — πλὴν, nur dasz.

29. προαπεπέμψατο, hatte vorausgeschickt.

30. τὸν τῆς — Φρυγίας, von Kleiphrygien, zum Unterschiede vom Beherrscher Groszphrygiens. — παρήσθοντο, nämlich der Lydische und der Phrygische König. Das verbum compositum ist hier wie öfter, z. B. Mem. IV, 4, 11, das simplex construiert. B. 144, 6, c. K. 47, 10, Ann. 13. C. 420. — καταλαμβανόντων, einholenden.

31. Constr. τὸ δὲ πλείστον τῶν ἀποθανόντων ἦν (bestand aus) Ἀσσ. κ. Ἀρ. — ἐν γὰρ τῇ αὐτῶν ὄντες paszt auch auf die Araber, als Bewohner des südl. Mesopotamiens.

32. οἷα δὴ εἰκὸς (ἐστὶ) κρατοῦντας, nämlich ποιεῖν. — καταλει-

τας περιελάνειν ἐκέλευε τὸ στρατόπεδον, καὶ εἰ τινες σὺν ὅπλοις ἴδοιεν ἐξιόντας, κατακαίνειν· τοῖς δ' ὑπομένουσιν ἐκήρυξεν, ὅποσοι τῶν πολεμίων στρατιωτῶν ἦσαν ἱππεῖς ἢ πελτασταὶ ἢ τοξόται, ἀποφέρειν τὰ ὅπλα συνδεδεμένα, τοὺς δὲ ἵππους ἐπὶ ταῖς σκηναῖς καταλείπειν· ὅστις δὲ μὴ ταῦτα ποιήσῃ, αὐτίκα τῆς κεφαλῆς στερήσεσθαι· τὰς δὲ κοπίδας προχείρους ἔχοντες ἐν τάξει περιέστασαν. οἱ μὲν δὴ τὰ ὅπλα 33 ἔχοντες ἐρρίπτουν, ἀποφέροντες εἰς ἓν χωρίον ὅποι ἐκέλευε· καὶ ταῦτα μὲν οἷς ἐπέταξεν ἔκαιον.

Ὁ δὲ Κύρος ἐνενόησεν, ὅτι ἦλθον μὲν οὔτε σῖτα οὔτε 34 ποτὰ ἔχοντες, ἄνευ δὲ τούτων οὔτε στρατεύεσθαι δυνατόν οὔτ' ἄλλο ποιεῖν οὐδέν. σκοπῶν δ', ὅπως ἂν κάλλιστα καὶ τάχιστα ταῦτα γένοιτο, ἐνθυμεῖται, ὅτι ἀνάγκη πᾶσι τοῖς στρατευομένοις εἶναι τινα, ὅτῳ καὶ σκηνῆς μελήσει καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια παρεσκευασμένα τοῖς στρατιώταις εἰσιούσιν ἔσται. καὶ τοίνυν 35 ἔγνω, ὅτι τούτους εἰκὸς μάλιστα πάντων ἐν τῷ στρατοπέδῳ νῦν κατελιφθῆαι ἦν διὰ τὸ ἀμφὶ συσκευασίαν ἔχειν· ἐκήρυξε δὴ παρῆναι τοὺς ἐπιτρόπους πάντας· εἰ δέ που μὴ εἴη ἐπίτροπος, τὸν πρεσβύτατον ἀπὸ σκηνῆς· τῷ δὲ ἀπειθοῦντι πάντα τὰ χαλεπὰ ἀνεῖπεν. οἱ δὲ ὁρῶντες καὶ τοὺς δεσπότας πειδο- 36 μένους ταχὺ ἐπειθόντο. ἐπεὶ δὲ παρεγένοντο, πρῶτον μὲν ἐκέλευε καθίζεσθαι αὐτῶν ὅσοις ἔστι πλέον ἢ δυοῖν μηνοῖν ἐν τῇ σκηνῇ τὰ ἐπιτήδεια. ἐπεὶ δὲ τούτους εἶδεν, αὐτίς ἐκέλευσεν ὅσοις μηνὸς ἦν· ἐν τούτῳ σχεδὸν πάντες ἐκαθίζοντο. ἐπεὶ δὲ 37 ταῦτα ἔμαθεν, εἶπεν ᾧδε αὐτοῖς. "Ἀγετέ νυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες,

φθέντας, häufige Umstellung des Particips. S. zu Hellen. I, 1, 23. Unten VI, 1, 18. VIII, 1, 38. — στερήσεσθαι. S. zu I, 6, 9. — περιέστασαν, nicht die eben erwähnten Reiter des Kyros; denn die κοπίς ist die Waffe des Persischen Fußvolks (s. II, 1, 9), nicht der Reiterei (s. V, 2, 1): das Subject ist Kyros mit seinen Persern.

34. δυνατόν, ἔστι. — ὅπως ἂν γένοιτο. S. zu I, 2, 5.

35. καὶ τοίνυν ἔγνω. Die Erwägung führte Kyros von einem Schluss zu dem anderen: ohne Proviant kann man nicht zu Felde ziehen. Die Sorge dafür musz Einem für die Anderen obliegen und zwar dem, der auch sonst die Aufsicht über das Zelt hat; diese Leute müssen

in dem Augenblicke, wo das Lager eingenommen wurde, mit Zusammenpacken beschäftigt gewesen und also jetzt in seiner Gewalt sein. — εἰκὸς — ἦν. Davon hängt ab τούτους — κατελιφθῆαι. — τὸν πρεσβύτατον ἀπὸ σκηνῆς, wie ἓνα ἀπὸ φυλῆς und εἰς ἀπὸ πόλεως, Hellen. II, 4, 23. IV, 2, 8. Vergl. unten §. 47. — τοὺς δεσπότας, die ihre Waffen bereits abgeliefert hatten, wohl besonders Offiziere oder Beamte, denen die ἐπίτροποι zu gehorchen hatten.

36. πλέον. S. zu II, 1, 6. — δυοῖν μηνοῖν, abhängig von τὰ ἐπιτ.: auf 2 Monate. — τούτους εἶδεν, nämli. καθισαμένους. — μηνὸς, nämli. τὰ ἐπιτήδεια. Wiederhole καθίζεσθαι zu ἐκέλευσεν.

- εἴ τινες ὑμῶν τὰ μὲν κακὰ μισεῖτε, ἀγαθοῦ δέ τινος παρ' ἡμῶν βούλοισθ' ἂν τυγχάνειν, ἐπιμελήθητε προθύμως, ὅπως διπλάσια ἐν τῇ σκηνῇ ἐκάστη σῖτα καὶ ποτὶ παρεσκευασμένα ἢ ἢ τοῖς δεσπόταις καὶ τοῖς οἰκέταις καθ' ἡμέραν ἐποιεῖτε· καὶ τᾶλλα δὲ πάντα, ὅποσα καλὴν δαῖτα παρέξει, ἔτοιμα ποιεῖτε, ὥς αὐτίκα μάλα παρέσονται ὁπότεροι ἂν κρατῶσι, καὶ ἀξιόσουσιν ἔκπλεω ἔχειν πάντα τὰ ἐπιτήδεια. εὖ οὖν ἴστε, ὅτι
- 38 συμφέροι ἂν ὑμῖν ἀμέμπτως δέχεσθαι τοὺς ἄνδρας. οἱ μὲν δὲ ταῦτα ἀκούσαντες πολλῇ σπουδῇ τὰ παρηγγελμένα ἔπραττον· ὁ δὲ συγκαλέσας τοὺς ταξιάρχους ἔλεξε τοιαύδε. "Ἄνδρες φίλοι, γινώσκω μὲν, ὅτι νῦν ἔστιν ἡμῖν προτέροις ἀπόντων τῶν συμμάχων ἀρίστου τυχεῖν καὶ τοῖς μάλιστα ἐσπονδασμένοις καὶ σίτοις καὶ ποτοῖς χρῆσθαι· ἀλλ' οὐ μοι δοκεῖ τοῦτ' ἂν τὸ ἀρίστον πλέον ὠφελῆσαι ἡμᾶς ἢ τὸ τῶν συμμάχων ἐπιμελεῖς φανῆναι, οὐδ' ἂν νῦν τὴν εὐωχίαν ἰσχυροτέρους τοσοῦτον ποιῆσαι, ὅσον εἰ δυναίμεθα τοὺς συμμάχους προθύμους ποι-
- 39 εἶσθαι. εἰ δὲ τῶν νῦν διωκόντων καὶ κατακαινόντων τοὺς ἡμετέρους πολεμίους καὶ μαχομένων, εἴ τις ἐναντιοῦται, τούτων δόξομεν οὕτως ἀμελεῖν, ὥστε καὶ πρὶν εἰδέναι, πῶς πράττουσιν, ἥριστικότες φαίνεσθαι, ὅπως μὴ αἰσχροὶ μὲν φανούμεθα, ἀσθενεῖς δ' ἐσόμεθα συμμάχων ἀποροῦντες. τὸ δὲ τῶν κινδυνευόντων καὶ πονούντων ἐπιμεληθῆναι, ὅπως εἰσιόντες τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσιν, αὕτη ἂν ἡμᾶς ἢ θοίνῃ πλείω εὐφράνειεν,
- 40 ὥς ἐγὼ φημι, ἢ τὸ παραχορήμα τῇ γαστρὶ χαρίσασθαι. ἐννοήσατε δ', ἔφη, ὥς, εἰ μὴδ' ἐκείνους αἰσχυντέον ἦν, οὐδ' ὥς ἡμῖν νῦν προσήκει οὔτε πλησμονῆς πᾶ οὔτε μέθης· οὐ γὰρ πᾶ διαπέπρακται ἡμῖν ἂ βουλόμεθα, ἀλλ' αὐτὰ πάντα νῦν ἀκμάζει ἐπιμελείας δεόμενα. ἔχομεν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ πολεμίους

37. *τινες ὑμῶν* — *μισεῖτε*. Vergl. §. 24: *ὑμῶν* — *οἱ μὲν* — *ἐλαύνετε*. — *εἰ* — *βούλοισθ' ἂν*, ihr wollt aber etwa. S. zu III, 3, 55. — *ὁπότεροι ἂν κρατῶσι*. Nicht ohne Humor: wartet nur gut auf, wer es verzehrt, ob eure bisherigen Herren oder unsere Verbündeten (deren Rückkunft erwartet wird), ist einerlei; wenn ihr eure Sache nur gut macht, so dass man euch loben kann. — *ἀμέμπτως*, laute. Hellen. III, 1, 13.

38. *τοῖς μάλιστα ἐσπονδασμένοις*,

die am sorgfältigsten bereiteten. — *ποιῆσαι*, näml. *ἡμᾶς*.

39. *μαχομένων*, *εἴ τις* = *μαχ. ἐκάστω*, *ὅστις*. — *τούτων* weist auf die vorhergehenden Genitive kräftig zurück. — *εἰσιόντες*, in das Lager oder in die Zelte. — *ὅπως μὴ*. S. zu I, 3, 18. — *αὕτη* — *ἢ θοίνῃ*, bildlich: dass wir auch an unsere Kampfgenossen denken und für sie sorgen, das wird ein herrlicherer Schmaus, als wenn wir selbst vor ihrer Ankunft alles weg schmausen.

40. *αὐ*, im Gegenheil. — *νῦν*

πολλαπλασίους ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τούτους λελυμένους· οὓς καὶ φυλάττεσθαι ἴσως ἔτι προσήκει καὶ φυλάττειν, ὅπως ᾧσι καὶ οἱ ποιήσοντες ἡμῖν τὰ ἐπιτήδεια· ἔτι δ' οἱ ἱππεῖς ἡμῖν ἄπεισι, φροντίδα παρέχοντες, ποῦ εἰσι, κἂν ἔλθωσιν, εἰ παραμενοῦσιν. ὥστ', ᾧ ἄνδρες, νῦν μοι δοκεῖ τοιοῦτον σῖτον ἡμᾶς προσφέρει- 41 σθαι δεῖν καὶ τοιοῦτον ποτόν, ὅποιον ἂν τι συμφορώτατον εἴη πρὸς τὸ μῆτε ὑπνυον μῆτε ἀφροσύνης ἐμπίπλασθαι. ἔτι δὲ καὶ 42 χρήματα πολλά ἐστὶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ οὐκ ἄγνοῶ, ὅτι δυνατὸν ἡμῖν, κοινῶν ὄντων τοῖς συγκατελιηφόσι, νοσφίσασθαι ὁπόσα ἂν βουλώμεθα· ἀλλ' οὐ μοι δοκεῖ τὸ λαβεῖν κερδαλέω- τερον εἶναι τοῦ δικαίους φαινομένους ἐκείνους τούτῳ πειραῖσθαι ἔτι μᾶλλον ποιεῖν ἢ νῦν ἀσπάξεσθαι ἡμᾶς. δοκεῖ δ' ἔμοιγ', 43 ἔφη, καὶ τὸ νεῖμαι τὰ χρήματα, ἐπειδὴν ἔλθωσι, Μήδοις καὶ Ὑρακνίοις καὶ Τιγρᾶνι ἐπιτρέψαι, καὶ ἥν τι μείον ἡμῖν δά- σονται, κέρδος ἡγεῖσθαι· διὰ γὰρ τὰ κέρδη ἥδιον ἡμῖν παρα- μενοῦσι. τὸ μὲν γὰρ νῦν πλεονεκτῆσαι ὀλιγοχρόνιον ἂν ἡμῖν 44 τὸν πλοῦτον παράσχοι· τὸ δὲ ταῦτα προεμένους ἐκεῖνα κη- σασθαι, ὅθεν ὁ πλοῦτος φύεται, τοῦτο, ὡς ἐγὼ δοκῶ, ἀεναώ- τερον ἡμῖν δύναται· ἂν τὸν ὄλβον καὶ πᾶσι τοῖς ἡμετέροις παρέχειν. οἶμαι δ', ἔφη, καὶ οἱκοι ἡμᾶς τούτου ἕνεκα ἀσκεῖν 45 καὶ γαστροῦς κρείττους εἶναι καὶ κερδέων ἀκαίρων, ἵν', εἰ ποτε δέοι, δυναίμεθα αὐτοῖς συμφόρως χρῆσθαι· ποῦ δ' ἂν ἐν με- ξοσι τῶν νῦν παρόντων ἐπιδειξαίμεθ' ἂν τὴν παιδείαν ἐγὼ μὲν οὐκ ὀρῶ. ὁ μὲν οὕτως εἶπε. συνεῖπε δ' αὐτῷ Ὑστάσπας ἀνὴρ 46 Πέρσης τῶν ὁμοτίμων ᾧδε· Δεινὸν γὰρ τὰν εἶη, ᾧ Κύρε, εἰ

ἀκμάζει — δεόμενα, bedarf jetzt gerade der höchsten —. — καὶ τούτους, eosque, und zwar. — οἱ ποιήσοντες. S. zu I, 6, 21. — οὓς — φυλάττεσθαι — καὶ φυλάττειν, vor denen wir auf der Hut sein und die wir behüten, warm halten müssen. — εἰ παραμενοῦσι, ob sie bei uns bleiben werden. Denn die ἱππεῖς sind zum groszen Theil die eben erst gewonnenen Bundesgenossen, für deren Verhalten Kyros noch keine Gewähr hat.

41. ὥστ', daher. — ἀφροσύνης, nämlich als Folge der Berauschung.

42. τοῖς συγκατελιηφόσι, (allen) die es zusammen erbeutet haben. — τοῦ δικαίους φαινομένους — τούτῳ, als wenn wir, indem wir

uns gerecht zeigen, eben dadurch zu bewirken suchen, dasz jene (die Bundesgenossen) uns noch mehr u. s. w.

44. ταῦτα geht auf κέρδη, ἐκεῖνα auf ὅθεν.

45. κερδέων. S. zu ὁρέων III, 2, 1. — ἀσκεῖν — κρείττους εἶναι, uns üben, Herr zu werden. — εἰ ποτε δέοι, wie eben jetzt. — αὐτοῖς, der Beherrschung des Bauches und der Gewinnsucht. — ποῦ δ' ἂν — ἂν. S. zu II, 1, 6. — ἐγὼ μὲν, ich für meinen Theil. S. zu I, 4, 12.

46. Δεινὸν γάρ. Ueber γάρ s. zu I, 4, 12. Mit den Worten ὄλβον δὲ ὅλον nimmt die Form des Gedankens eine anakolutische Wendung, indem der untergeordnete, nur dem Ver-

ἐν θήρᾳ μὲν πολλάκις ἄσιτοι καταγεροῦμεν, ὅπως θηρίον τι ὑποχείριον ποιησάμεθα καὶ μάλα μικροῦ ἴσως ἄξιον· ὄλβον δὲ ὅλον πειρώμενοι θηρᾶν εἰ ἐμποδῶν τι ποιησαίμεθα γενέσθαι ἡμῖν, ἃ τῶν μὲν κακῶν ἀνθρώπων ἄρχη, τοῖς δ' ἀγαθοῖς πεί-
 47 θεται, οὐκ ἂν πρέποντα ἡμῖν δοκοῦμεν ποιεῖν. ὁ μὲν οὖν Ἰστασπας οὕτως εἶπεν· οἱ δ' ἄλλοι πάντες ταῦτα συνήνουν. ὁ δὲ Κύρος εἶπεν, Ἄγε δὴ, ἔφη, ἐπειδὴ ὁμονοοῦμεν ταῦτα, πέμψατε ἀπὸ λόχου ἕκαστος πέντε ἄνδρας τῶν σπουδαιοτάτων· οὗτοι δὲ περιούντες, οὓς μὲν ἂν ὁρῶσι πορσύνοντας τὰπιτήδεια, ἐπαινοῦντων, οὓς δ' ἂν ἀμελοῦντας, κολαζόντων ἀφειδέστερον ἢ ὥς δεσπόται. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

3 Τῶν δὲ Μήδων τινὲς ἤδη οἱ μὲν ἀμάξας προωρημένας καταλαβόντες καὶ ἀποστρέψαντες προσήλαννον μεστὰς ὧν δεῖται στρατιά, οἱ δὲ καὶ ἀρμαμάξας γυναικῶν τῶν βελτίστων τῶν μὲν γυναικῶν, τῶν δὲ καὶ παλλακίδων διὰ τὸ κάλλος συμπερι-
 2 αγομένων, ταύτας εἰληφότες προσῆγον. πάντες γὰρ ἔτι καὶ νῦν οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν στρατευόμενοι ἔχοντες τὰ πλείστον ἄξια στρατεύονται, λέγοντες, ὅτι μᾶλλον μάχονται ἂν, εἰ τὰ φίλτατα παρείη· τούτοις γὰρ φασιν ἀνάγκην εἶναι προθύμως ἀλέξειν. ἴσως μὲν οὖν οὕτως ἔχει, ἴσως δὲ καὶ ποιοῦσιν αὐτὰ τῇ ἡδονῇ χαριζόμενοι.

gleiche dienende Satz nicht weiter berücksichtigt wird, der Hauptgedanke aber so hervortritt, dasz ihm in οὐκ ἂν — ποιεῖν ein neuer Nachsatz gegeben wird, der den Sinn des vorausgehenden Nachsatzes (δεινὸν — ἂν εἴη) noch einmal aufnimmt. Dieselbe Anlage hat eine längere Periode Oekon. VIII, 17. Vergl. auch oben I, 1, 3 a. E. — ἐμποδῶν τι — ἡμῖν, etwas uns hinderlich werden lieszen. — α̃ geht per synesin auf das collective τι und ist von den Begierden zu verstehen.

47. Ἄγε, wie das lat. age, als particula adhortativa auch beim Plural des verbi. — ταῦτα. Ueber den Accus. s. zu I, 3, 5. — ἀπὸ λόχου ἕκαστος. S. zu §. 35. — πορσύνοντας. S. zu I, 6, 17. — ἢ ὥς, als wie.

3. Inhalt: Die Medischen und Hyrkanischen Reiter kehren von der Verfolgung mit reicher Beute in's Lager zurück und eilen von Neuem

dem Feinde nach. Kyros ärgerlich, dasz er mit seinen Persern unterdesz ruhig zusehen muszte, macht den Vorschlag, eine Persische Reiterei zu errichten, um, wenn es gelte, einen gewonnenen Sieg zu verfolgen, nicht von den Bundesgenossen abhängig zu sein, sondern mit den eigenen Reitern den Vortheil wahrnehmen zu können. An Pferden und was sonst dazu nöthig ist, fehlt es nicht in dem eroberten Lager. Der Vorschlag findet allgemeine Zustimmung, nachdem auch Chrysantas für denselben gesprochen. Alle edlen Perser werden beritten.

1. καταλαβόντες καὶ ἀποστρέψαντες. Sie hatten vorausgeeilte Wagen (der fliehenden Feinde) eingeholt und (nach dem Lager) umkehren lassen. — ἀρμαμάξας γυναικῶν, wie II, 4, 18: ἀμάξας σίτου. — ταύτας, nämlich τὰς ἀμάξας καὶ τὰς ἀρμαμάξας.

Ὁ δὲ Κύρος θεωρῶν τὰ τῶν Μήδων ἔργα καὶ Ἑρκανίων³
ὥσπερ κατεμέμετο καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, εἰ οἱ ἄλλοι
τοῦτον τὸν χρόνον ἀκμάζειν τε μᾶλλον ἑαυτῶν ἐδόκουν καὶ
προσκιτᾶσθαι τι, αὐτοὶ δ' ἐν ἀργότερᾳ χώρᾳ ὑπομένειν. καὶ
γὰρ δὴ οἱ ἀπάροντες καὶ ἀποδεικνύντες Κύρῳ ἃ ἦγον πάλιν
ἀπήλαννον, μεταδιώκοντες τοὺς ἄλλους· ταῦτα γὰρ σφισιν
ἔφασαν τετάχθαι ποιεῖν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. δακνόμενος δὲ ὁ
Κύρος ἐπὶ τούτοις ταῦτα μὲν ὅμως κατεχώριζε· συνεκάλει δὲ
πάλιν τοὺς ταξιαρχούς, καὶ στὰς ὅπου αὐτοῦ ἔμελλον ἀκού-
σεσθαι τὰ βουλευόμενα λέγει τάδε.

Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες φίλοι, εἰ κατάσχοιμεν τὰ νῦν προφαι-⁴
νόμενα, μεγάλα μὲν ἂν ἅπασι Πέρσαις ἀγαθὰ γένοιτο, μέγιστα
δ' ἂν εἰκότως ἡμῖν, δι' ὧν πράσσεται, πάντες, οἶμαι, γιγνώ-
σκετε· ὅπως δ' ἂν αὐτῶν ἡμεῖς κύριοι γιγνόμεθα, μὴ αὐτάρ-
κεις ὄντες κτήσασθαι αὐτά, εἰ μὴ ἔσται οἰκτεῖον ἱππικὸν Πέρ-
σαις, τοῦτο ἐγὼ οὐκέτι ὀρῶ. ἐννοεῖτε γὰρ δὴ, ἔφη· ἔχομεν⁵
ἡμεῖς οἱ Πέρσαις ὅπλα, οἷς δοκοῦμεν τρέπεσθαι τοὺς πολέμους
ὁμόσε ἰόντες· καὶ δὴ τρεπόμενοι ποίους ἱππέας ἢ τοξότας ἢ
πελταστὰς ἄνευ ἵππων ὄντες δυναίμεθ' ἂν φεύγοντας ἢ λαβεῖν
ἢ κατακαθεῖν; τίνες δ' ἂν φοβοῖντο ἡμᾶς προσιόντες κακοῦν ἢ
τοξόται ἢ ἀκοντισταὶ ἢ ἱππεῖς, εὖ εὐδότες, ὅτι οὐδεὶς αὐτοῖς
κίνδυνος ὑφ' ἡμῶν τι κακὸν παθεῖν μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν πεφυ-
κότων δένδρων; εἰ δ' οὕτω ταῦτα ἔχει, εὐδηλον, ὅτι οἱ νῦν⁶
παρόντες ἡμῖν ἱππεῖς νομίζουσι πάντα τὰ ὑποχεῖρια γιγνόμενα
ἑαυτῶν εἶναι οὐχ ἥττον ἢ ἡμέτερα, ἴσως δὲ νῆ Δία καὶ μᾶλλον.
νῦν μὲν οὖν οὕτω ταῦτ' ἔχει κατ' ἀνάγκην. εἰ δ' ἡμεῖς ἱππι-⁷
κὸν κτησαίμεθα μὴ χεῖρον τούτων, οὐ πᾶσιν ἡμῖν καταφανές,
ὅτι τοὺς τ' ἂν πολέμους δυναίμεθα καὶ ἄνευ τούτων ποιεῖν
ὅσαπερ νῦν σὺν τούτοις, τούτους τε ἔχοιμεν ἂν τότε μετριώ-

3. ὥσπερ, wie IV, 1, 13. — εἰ nach den Verben des Affects = ὅτι. B. 139, 60. K. 65, 5, Anm. 7. — αὐτοὶ — ὑπομένειν wird, obwohl μᾶλλον ἑαυτῶν vorhergeht, hinzugefügt, um die besondere Lage (χώρα, conditio), in der sie sich befanden, näher zu bezeichnen. Wegen χώρᾳ vergl. auch II, 1, 18. — ταῦτα — κατεχώριζε, liesz es an seinen Ort bringen, nämlich τὰ ἀπαρχθέντα. Wegen ἀπάγειν s. zu II, 4, 12.

4. μὴ — ὄντες, wenn wir nicht — sind. Dazu verhält sich der Satz

εἰ μὴ — Πέρσαις erklärend: wenn nämlich nicht —. ἀνταρκεῖς wird umschrieben §. 7 z. E. — οὐκέτι, wie I, 5, 8.

5. καὶ δὴ in Bezug auf δοκοῦμεν: und wenn wir sie wirklich in die Flucht schlagen. — κακοῦν, dem nachher τι κακὸν παθεῖν gegenüber steht. — ἀκοντισταὶ vorher durch πελταστὰς bezeichnet. — πεφυκότων, festgewachsenen.

7. χεῖρον τούτων, kurz für τοῦ τούτων ἱππικοῦ.

- τερον πρὸς ἡμᾶς φρονοῦντας; ὁπότε γὰρ παρεῖναι καὶ ἀπιέναι
 βούλονται, ἦττον ἂν ἡμῖν μέλοι· καὶ γὰρ ἂν ἄνευ τούτων
 8 ἀρκοίημεν ἡμῖν αὐτοῖς. εἰεν· ταῦτα μὲν δὴ, οἶμαι, οὐδεὶς ἂν
 ἀντιγινωμονήσειε, μὴ οὐχὶ τὸ πᾶν διαφέρειν Περσῶν γενέσθαι
 οἰκεῖον ἱππικόν· ἀλλ' ἐκεῖνο ἴσως ἐννοεῖτε, πῶς ἂν τοῦτο γέ-
 νοιτο. ἂρ' οὖν σκεψώμεθα, εἰ βουλοίμεθα καθιστάναι ἱππικόν,
 9 τί ἡμῖν ὑπάρχει καὶ τίνος ἐνδεῖ; οὐκοῦν ἵπποι μὲν οὗτοι πολ-
 λοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ κατειλημμένοι καὶ χαλινοί, οἷς πεῖθονται,
 καὶ τᾶλλα, ὅσα δεῖ ἵπποις ἔχουσι χοῦσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ οἷς
 γε δεῖ ἄνδρα ἱππέα χοῦσθαι ἔχομεν, θῶρακας μὲν ἐρούματα τῶν
 σωμαίων, παλτὰ δέ, οἷς καὶ μεθιέντες καὶ ἔχοντες χοῦσμεθ' ἂν.
 10 τί δὴ τὸ λοιπόν; δῆλον ὅτι ἀνδρῶν δεῖ. οὐκοῦν τοῦτο μάλιστα
 ἔχομεν· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἡμέτερόν ἐστιν, ὥς ἡμεῖς ἡμῖν
 αὐτοῖς. ἀλλ' ἐρεῖ τις ἴσως, ὅτι οὐκ ἐπιστάμεθα. μὰ Δί', οὐδὲ
 γὰρ τούτων τῶν ἐπισταμένων νῦν πρὶν μαθεῖν οὐδεὶς ἠπίστατο.
 11 ἀλλ' εἴποι ἂν τις, ὅτι παῖδες ὄντες ἐμάνθανον. καὶ πότερα
 παῖδές εἰσι φρονιμώτεροι ὥστε μαθεῖν τὰ φραζόμενα καὶ δει-
 κνύμενα ἢ ἄνδρες; πότεροι δὲ ἢ ἂν μάθωσιν ἱκανώτεροι τῷ
 12 σώματι ἐκπονεῖν, οἱ παῖδες ἢ οἱ ἄνδρες; ἀλλὰ μὴν σχολή γε
 ἡμῖν μανθάνειν ὅση οὔτε παισὶν οὔτε ἄλλοις ἀνδράσιν· οὔτε
 γὰρ τοξεύειν ἡμῖν μαθητέον ὥσπερ τοῖς παισὶ· προεπιστάμεθα
 γὰρ τοῦτο· οὔτε μὴν ἀκοντίζειν· ἐπιστάμεθα γὰρ καὶ τοῦτο·
 ἀλλ' οὐδὲ μὴν ὥσπερ τοῖς ἄλλοις ἀνδράσι τοῖς μὲν γεωργίαι
 ἀσχολίαν παρέχουσι, τοῖς δὲ τέχναι, τοῖς δὲ ἄλλα οἰκεῖα· ἡμῖν
 13 δὲ στρατεύεσθαι οὐ μόνον σχολή, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. ἀλλὰ μὴν

8. εἰεν. S. III, 1, 13. — μὴ οὐχί. S. zu I, 6, 32. — τὸ πᾶν διαφέρειν, dasz es einen völligen Unterschied mache. So Mem. III, 12, 5: πολὺ διαφέρει ὡς βέλτιστα τὸ σῶμα ἔχειν. Vergl. oben II, 3, 4. — ἐννοεῖτε, seid ihr bedenklich. — ἂρ' οὖν, wie II, 2, 18.

9. οὗτοι, hinzeigend. — πολλοί, Prädicat. — ὅσα von ἔχουσι abhäng. — μεθιέντες καὶ ἔχοντες. Der eine von zwei Speeren wurde geschleudert, der andere in der Hand behalten nach I, 2, 9.

10. οὐκοῦν, nun. — τοῦτο, mit Bezug auf τὸ λοιπόν. — μὰ Δί', οὐδὲ γάρ, freilich nicht, denn auch — nicht.

11. ὥστε μαθεῖν, so dasz sie lernen können, d. i. zum Lernen.

12. ἀλλὰ μὴν, ferner. — ἡμῖν δέ, anakoluthisch, als ob ohne ὥστε vorherginge: ἀλλὰ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνδράσι. Vergl. zu Ages. X, 1 und besonders Vectig. IV, 6: καὶ γὰρ οὐδ' ὥσπερ ὅταν πολλοὶ χαλκοτύποι γένωνται, ἀξίων γενομένων τῶν χαλκευτικῶν ἔργων, καταλύονται οἱ χαλκοτύποι καὶ οἱ σιδηρεῖς γε ὡσαύτως. — ἀργυροῦτις δὲ ὅσα ἂν πλείων φαίνεται, καὶ ἀργυρίου πλείον γίγνεται τοσούτῳ πλείονες ἐπὶ τὸ ἔργον τοῦτο ἔρχονται. Auch hier steht die Negation vor ὥσπερ mit solchem Nachdruck, dasz sie zu der adversativen Wendung mit δέ Veranlassung geben konnte. — ἀλλὰ καί, sondern sogar.

οὐχ ὥσπερ ἄλλα πολλὰ τῶν πολεμικῶν χαλεπὰ μὲν, χρήσιμα δέ· ἱππικὴ δὲ οὐκ ἐν ὁδῷ μὲν ἡδίων ἢ αὐτοῖν τοῖν ποδοῖν πορεύεσθαι; ἐν δὲ σπουδῇ οὐχ ἡδὺ ταχὺ μὲν φίλῳ παραγενέσθαι, εἰ δέοι, ταχὺ δέ, εἴτε ἄνδρα εἴτε θῆρα δέοι διώκεσθαι, καταλαβεῖν; ἐκεῖνο δὲ οὐχὶ εὐπετέες τὸ ὅτι ἂν δέῃ ὄπλου φέρειν, τὸν ἵππου τοῦτο συμφέρειν; οὐκ οὐν ταῦτό γ' ἐστὶν ἔχειν τε καὶ φέρειν. ὁ γε μὴν μάλιστ' ἂν τις φοβηθείη, μή, εἰ δεήσει 14 ἐφ' ἵππου κινδυνεύειν ἡμᾶς πρότερον πρὶν ἀκριβοῦν τὸ ἔργον τοῦτο, κάπειτα μήτε πεσοῖ ἐτι ὦμεν μήτε πῶ ἱππεῖς ἱκανοί, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἀμήχανον· ὅπου γὰρ ἂν βουλώμεθα, ἐξέσται ἡμῖν πεσοῖς εὐθὺς μάχεσθαι· οὐδὲν γὰρ τῶν περικῶν ἀπομαθησόμεθα ἱππεύειν μαυθάνοντες. Κῦρος μὲν οὕτως εἶπε· 15 Χρυσάντας δὲ συναγορεύων αὐτῷ ὧδε ἔλεξεν.

Ἄλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, οὕτως ἐπιθυμῶ ἱππεύειν μαθεῖν, ὥς νομίζω, ἣν ἱππεὺς γένωμαι, ἄνθρωπος πτηνὸς γενέσθαι. νῦν 16 μὲν γὰρ ἔγωγε ἀγαπῶ, ἣν γ' ἐξ ἴσου τῷ θεῖν ὀρμηθεὶς ἀνθρώπων μόνον τῇ κεφαλῇ πρόσχω, καὶν θηρίον παραθέον ἰδὼν δυνασθῶ διατεινόμενος φθάσαι ὥστε ἀκοντίζειν ἢ τοξεύσαι πρὶν πάνν πρόσω αὐτὸ γενέσθαι. ἣν δὲ ἱππεὺς γένωμαι, δυνήσομαι μὲν ἄνδρα ἐξ ὅψεως μήκους καθαιρεῖν, δυνήσομαι δὲ θηρία διώκων τὰ μὲν ἐκ χειρὸς παῖειν καταλαμβάνων, τὰ δὲ ἀκοντίζειν ὥσπερ ἐστηκότα· καὶ γὰρ ἂν ἀμφοτέρω ταχέα ἦ, ὅμως, ἐὰν πλησίον γίγνηται ἀλλήλων, ὥσπερ τὰ ἐστηκότα

13. χαλεπὰ μὲν, χρήσιμα δέ. Wir erwarten eher: χρήσιμα μὲν, χαλεπὰ δέ. Der Gedanke ist aber: was, obwohl es schwierig ist, doch seines Nutzens wegen gethan werden musz. — ἱππικὴ, Reiten. — εἰ δέοι. S. zu εἰδείη I, 6, 19. — οὐκ οὐν ταῦτό γ' ἐστίν. Der Reiter hält die Waffen, das Pferd aber trägt sie sammt dem Reiter (συμφέρει). — τε καὶ. S. zu I, 6, 25.

14. κάπειτα. Diesz und κατὰ finden sich zuweilen anakolutisch, wo man bloz ἐπειτα oder εἴτα erwartet, so nach einem Participium Mem. I, 1, 5: ἐδόκει δ' ἂν ἀμφοτέρω ταῦτα, εἰ προαγορεύων ὥς ὑπὸ θεοῦ φαινόμενα κατὰ ψευδόμενος ἐφαίνετο. — ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο. Diese Wendung erklärt sich leichter, wenn man bedenkt, dasz ὁ γε — τις φοβηθείη etwa soviel ist als: was das

anlangt, dasz man befürchten möchte, also etwa = εἰ — τις φοβηθείη. S. zu I, 4, 6. Vergl. auch nachher §. 17.

15. νομίζω — γενέσθαι. S. zu II, 4, 15. Mit dem πτηνὸν γενέσθαι, heiszt es Hipparch. VIII, 6, hat unter allen Verrichtungen der Menschen das Reiten die meiste Aehnlichkeit.

16. ἐξ ἴσου τῷ, von gleichem Standpunkt als ein Anderer. S. B. 133. 2 f. K. 48, 13, Anm. 9. — πρόσχω, voraus bin. — διατεινόμενος. Das Object ergänze aus I, 4, 23. — φθάσαι ὥστε, soweit zuvorkommen, dasz —. — ἐξ ὅψεως μήκους καθαιρεῖν, einen einholen, der so weit voraus ist als das Auge reicht. — ὥσπερ ἐστηκότα, während es doch läuft. — ἀμφοτέρω, der Reiter und das Wild. — ἂν — ἐάν. S. zu I, 2, 5.

- 17 ἔσται. ὃ δὲ δὴ μάλιστα δοκῶ ζῶον, ἔφη, ἐξηλωκέναι, ἵπποκεν-
ταύρους, εἰ ἐγένοντο, ὥστε προβουλεύεσθαι μὲν ἀνθρώπου
φρονήσῃ, ταῖς δὲ χερσὶ τὸ δέον παλαμᾶσθαι, ἵππου δὲ τάχος
ἔχειν καὶ ἰσχύν, ὥστε τὸ μὲν φεῦγον αἰρεῖν, τὸ δὲ ὑπομένον
ἀνατρέπειν, οὐκοῦν ταῦτα πάντα καὶ ἐγὼ ἵππεὺς γενόμενος
- 18 συγκομίζομαι πρὸς ἑμαυτόν. προνοεῖν μὲν γε ἔξω πάντα τῇ
ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ, ταῖς δὲ χερσὶν ὀπλοφορήσω, διώξομαι δὲ
τῷ ἵππῳ, τὸν δ' ἐναντίον ἀνατρέψω τῇ τοῦ ἵππου δυνάμει, ἀλλ'
οὐ συμπεφυκὼς δεδήσομαι ὥσπερ οἱ ἵπποκένταυροι· οὐκοῦν
- 19 τοῦτό γε κρεῖττον ἢ συμπεφυκέναι. τοὺς μὲν γὰρ ἵπποκεν-
ταύρους οἶμαι ἔργωγε πολλοῖς μὲν ἀπορεῖν τῶν ἀνθρώποις
εὐρημένων ἀγαθῶν ὅπως δεῖ χρῆσθαι, πολλοῖς δὲ τῶν ἵπποις
- 20 πεφυκότην ἡδέων, πῶς αὐτῶν χρὴ ἀπολαύειν. ἐγὼ δὲ ἦν
ἵππεύειν μάθω, ὅταν μὲν ἐπὶ τοῦ ἵππου γένωμαι, τὰ τοῦ
ἵπποκενταύρου δῆπουθεν διαπραξομαι· ὅταν δὲ καταβῶ, δι-
πνήσω καὶ ἀμφιέσομαι καὶ καθευδήσω ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἀνθρω-
ποι· ὥστε τί ἄλλο ἢ διαιρετὸς ἵπποκένταυρος καὶ πάλιν
- 21 σύνθετος γίγνομαι; ἔτι δ', ἔφη, καὶ τοῖσδε πλεονεκτήσω τοῦ
ἵπποκενταύρου· ὁ μὲν γὰρ δυοῖν ὀφθαλμοῖν προεωρᾶτο καὶ
δυοῖν ὤτοι ἦκουεν· ἐγὼ δὲ τέτταρσι μὲν ὀφθαλμοῖς τεκμαροῦ-
μαι, τέτταρσι δὲ ὥσὶ αἰσθῆσομαι· πολλὰ γὰρ φασι καὶ ἵππον
ἀνθρώπου τοῖς ὀφθαλμοῖς προορᾶντα δηλοῦν, πολλὰ δὲ τοῖς
ὥσὶ ἀκούοντα σημαίνειν. ἐμὲ μὲν οὖν, ἔφη, γράφε τῶν ἵππεύειν
- 22 ὑπερεπιθυμούντων. Νῆ τὸν Δί', ἔφασαν οἱ ἄλλοι πάντες, καὶ
ἡμᾶς γε. ἐκ τούτου δὴ ὁ Κῦρος λέγει, Τί οὖν, ἔφη, ἐπεὶ σφό-
δρα ἡμῖν δοκεῖ ταῦτα, εἰ καὶ νόμον ἡμῖν αὐτοῖς ποιησαίμεθα

17. ἵπποκενταύρους, Apposition zu ὃ — ζῶον. Ueber δοκῶ s. zu I, 1, 1. — εἰ ἐγένοντο, ὥστε, wenn es welche gab, der Art, dasz sie. — παλαμᾶσθαι, verrichten, sonst nur dichterisch und bei späteren Prosaikern. S. zu I, 2, 1. — οὐκοῦν ταῦτα πάντα, in freier Wendung statt οὐκοῦν τούτων (τοῦ ζῶου) πάντα, oder auch als ob vorausgegangen wäre εἰ δὲ δὴ μάλιστα δοκῶ — ἐξηλωκέναι τοὺς ἵπποκενταύρους, so dasz es sich mit dem Relativsatz hier ähnlich verhielte wie §. 14.

18. προνοεῖν — γε, Bestätigung des vorhergehenden Gedankens. S. zu II, 1, 16. — δύνει. Vergl. VII, 1, 31.

19. πολλοῖς, abhängig von χρῆσθαι. — πῶς αὐτῶν χρὴ ἀπολαύειν, anakolutisch statt πῶς δεῖ (oder χρῆ) χρῆσθαι, wodurch der Satz zu einförmig geworden wäre, nachdem einmal die Parallelität der beiden Gedanken die Anaphora πολλοῖς μὲν — πολλοῖς δὲ veranlaszt hatte. Der Variation des Ausdrucks dient auch ὅπως — πῶς. S. zu I, 4, 4. Ueber πῶς in der indirecten Frage zu I, 2, 10. Vergl. III, 1, 33.

21. πολλὰ — πολλὰ δέ. S. zu III, 1, 33. — ἀνθρώπων, abhängig von προ in προορᾶντα. — γράφε τῶν, kurzer Ausdruck: schreibe ein als einen der —, d. h. unter die —. S. K. 47, 9, 3.

αἰσχρὸν εἶναι, οἷς ἂν ἵππους ἐγὼ πορίσω, ἢν τις φανῇ περὶ
 ἡμῶν πορευόμενος, ἢν τε πολλὴν ἢν τε ὀλίγην ὁδὸν δέη διελ-
 θεῖν; ἵνα καὶ παντάπασιν ἱπποκενταύρους ἡμᾶς οἴωνται οἱ
 ἄνθρωποι εἶναι. ὁ μὲν οὕτως ἐπῆρετο, οἱ δὲ πάντες συνήνεσαν·
 ὥστ' ἔτι καὶ νῦν ἐξ ἐκείνου χρωῶνται Πέρσαι οὕτω, καὶ οὐδεὶς
 ἂν τῶν καλῶν ἀγαθῶν ἐκῶν ὀφθείη Περσῶν οὐδαμῇ περὶ
 ἰών. οἱ μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἦσαν.

Ἡνίκα δ' ἔξω μέσον ἡμέρας ἐγένετο, προσήλαινον μὲν οἱ 4
 Μῆδοι ἱππεῖς καὶ Ὑρκάνιοι, ἵππους τε ἄγοντες αἰχμαλώτους
 καὶ ἄνδρας· ὅσοι γὰρ τὰ ὅπλα παρεδίδοσαν, οὐ κατέκτανον·
 ἐπεὶ δὲ προσήλασαν, πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐπυνθάνετο ὁ Κῦρος, 2
 εἰ σωθεῖεν πάντες αὐτῶ· ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἔφασαν, ἐκ τούτου
 ἠρώτα, τί ἔπραξαν. οἱ δὲ διηγοῦντο ἅ τ' ἐποίησαν καὶ ὥς
 ἀνδρείως ἔκαστα ἐμεγαληγόρουν. ὁ δὲ διήκουέ τε ἡδέως πάν- 3
 των ἃ ἡβούλουτο λέγειν· ἔπειτα δὲ καὶ ἐπῆνεσεν αὐτοὺς οὕτως·
 Ἀλλὰ καὶ δῆλοί τοι, ἔφη, ἐστὲ ὅτι ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένεσθε· καὶ
 γὰρ μελίκους φαίνεσθε καὶ καλλίους καὶ γοργότεροι ἢ πρόσθεν
 ἰδεῖν. ἐκ δὲ τούτου ἐπυνθάνετο ἤδη αὐτῶν, καὶ ὁπόσῃν ὁδὸν 4
 διήλασαν καὶ εἰ οἰκοῖτο ἡ χώρα. οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι καὶ πολλὴν
 διελάσειαν καὶ πᾶσα οἰκοῖτο καὶ μεστὴ εἴη οἰῶν καὶ αἰγῶν καὶ
 βοῶν καὶ ἵππων καὶ σίτου καὶ πάντων ἀγαθῶν. Ἀνοῖν ἂν, 5
 ἔφη, ἐπιμελητέον ἡμῖν εἴη, ὅπως τε κρείττους ἐσόμεθα τῶν
 αὐτὰ ἐχόντων καὶ ὅπως οὗτοι μενοῦσιν· οἰκουμένη μὲν γὰρ
 χώρα πολλοῦ ἄξιον κτῆμα· ἐρήμη δ' ἀνθρώπων οὔσα ἐρήμη
 καὶ τῶν ἀγαθῶν γίγνεται. τοὺς μὲν οὖν ἀμυνομένους, ἔφη, 6
 οἶδα ὅτι κατεκάνετε, ὁρθῶς ποιοῦντες· τοῦτο γὰρ μάλιστα

22. οἷς ἂν — ἢν τις = ἢν τις τού-
 των, οἷς ἂν.

23. χρωῶνται — οὕτω, ohne Dativ:
 es so halten.

4. Inhalt: Die Medischen u. Hyr-
 kanischen Reiter, die abermals mit
 Beute und Gefangenen zurückgekehrt
 sind, lobt Kyros und fragt sie nach
 der Beschaffenheit des Landes. Er
 empfiehlt Schonung der friedlichen
 Einwohner. Die Gefangenen müssen
 alle Waffen bringen und ausliefern
 und werden dann, nachdem sie Ky-
 ros seines Schutzes versichert hat,
 freigelassen.

1. ἔξω, über — hinaus.

2. ἅ τ'. Die Partikel τε steht oft

nicht da, wo es die Beziehung zum
 correspondirenden καὶ eigentlich
 verlangte, weil der Gedanke, und
 zwar nicht selten bald darauf, wie
 hier, eine Modification erleidet. Zu
 ὥς ἀνδρείως genügt nicht mehr
 διηγοῦντο und es kommt ἐμεγαλη-
 γόρουν hinzu, wonach τε nicht mehr
 an rechter Stelle erscheint, da es
 nun hinter διηγ. stehen oder ganz
 fehlen sollte. S. zu IV, 5, 40. Hell.
 III, 5, 5.

3. διήκουέ τε. Dem τε entspricht
 dann ἔπειτα δέ. Vergl. II, 1, 22. —
 δῆλοι — ἐστὲ ὅτι. S. zu I, 4, 2. —
 ἰδεῖν. Vergl. II, 3, 5.

5. Ἀνοῖν ἂν. Ueber das Asyndeton
 s. zu I, 4, 13.

- σώζει τὴν νίκην· τοὺς δὲ παραδιδόντας αἰχμαλώτους ἡγάγετε· οὓς εἰ ἀφείημεν, τοῦτ' αὐτὸ σύμφορον ἂν, ὥς ἐγὼ φημι, ποιήσαιμεν. 7 πρῶτον μὲν γὰρ νῦν οὐκ ἂν φυλάττεσθαι οὐδὲ φυλάττειν ἡμᾶς τούτους δέοι, οὐδ' αὖ σιτοποιεῖν τούτοις· οὐ γὰρ λιμῷ γε δήπου κατακανοῦμεν αὐτούς· ἔπειτα δὲ τούτους 8 ἀφέντες πλείοσιν αἰχμαλώτοις χρησόμεθα. ἦν γὰρ κρατῶμεν τῆς χώρας, πάντες ἡμῖν οἱ ἐν αὐτῇ οἰκοῦντες αἰχμάλωτοι ἔσονται· μᾶλλον δὲ τούτους ζῶντας ἰδόντες καὶ ἀφεδέντας μενούσιν οἱ ἄλλοι καὶ πείθεσθαι αἰρήσονται μᾶλλον ἢ μάχεσθαι. ἐγὼ 9 μὲν οὖν οὕτω γιγνώσκω· εἰ δ' ἄλλο τις ὁρᾷ ἄμεινον, λεγέτω. οἱ δὲ ἀκούσαντες συνήρουν ταῦτα ποιεῖν. οὕτω δὴ ὁ Κῦρος 10 καλέσας τοὺς αἰχμαλώτους λέγει τοιάδε· "Ἄνδρες, ἔφη, νῦν τε, ὅτι ἐπέθεσθε, τὰς ψυχὰς περιεποιήσασθε, τοῦ τε λοιποῦ, ἦν οὕτω ποιῆτε, οὐδ' ὅτιοῦν κακὸν ἔσται ὑμῖν ἄλλ' ἢ οὐχ ὁ αὐτὸς ἄρξει ὑμῶν, ὅσπερ καὶ πρότερον· οἰκήσετε δὲ τὰς αὐτὰς οἰκίας καὶ χώραν τὴν αὐτὴν ἐργάσεσθε καὶ γυναιξὶ ταῖς αὐταῖς συν- οικήσετε καὶ παίδων τῶν ὑμετέρων ἄρξετε ὥσπερ νῦν· ἡμῖν 11 μέντοι οὐ μαχεῖσθε οὐδὲ ἄλλῳ οὐδενί· ἥνίκα δ' ἂν τις ὑμᾶς ἀδικῇ, ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν μαχούμεθα. ὅπως δὲ μῆδ' ἐπαγγέλλῃ μῆδεῖς ὑμῖν στρατεύειν, τὰ ὅπλα πρὸς ἡμᾶς κομίσατε· καὶ τοῖς μὲν κομίζουσιν ἔσται εἰρήνη καὶ ἃ λέγομεν ἀδόλως· ὅπόσοι δ' ἂν τὰ πολεμικὰ μὴ ἀποφέρωσιν ὅπλα, ἐπὶ τούτους ἡμεῖς καὶ 12 δὴ στρατευσόμεθα. ἂν δὲ τις ὑμῶν καὶ ἰὼν ὥς ἡμᾶς εὐνοικῶς καὶ πράττων τι καὶ διδάσκων φαίνεται, τοῦτον ἡμεῖς ὥς εὐεργέτην καὶ φίλον, οὐχ ὥς δοῦλον περιέψομεν. ταῦτα οὖν, ἔφη, 13 αὐτοὶ τε ἴστε καὶ τοῖς ἄλλοις διαγγέλλετε. ἦν δ' ἄρα, ἔφη, ὑμῶν βουλομένων ταῦτα μὴ πείθωνται τινες, ἐπὶ τούτους ἡμᾶς ἄγετε, ὅπως ὑμεῖς ἐκείνων, μὴ ὑμεῖς ὑπ' ἐκείνων ἄρχησθε.

6. παραδιδόντας. Das Object ist aus §. 1 zu ergänzen. — σύμφορον, nämlich ὄν.

7. ἡμᾶς ist Subject zu φυλάττεσθαι und zu φυλάττειν. Vergl. IV, 2, 40. — οὐ γὰρ — αὐτούς, wir müssen also, wenn wir sie nicht freilassen, für sie σιτοποιεῖν.

9. συνήρουν, prägnant: sie waren einverstanden (und sagten), man solle —.

10. ἦν οὕτω ποιῆτε, d. i. ἦν πέδησθε. — ἄλλ' ἢ, nisi quod. — ὅσπερ καί. Ueber καί s. zu I, 5, 1.

11. λέγομεν, d. i. versprechen. —

ἀδόλως, nämlich ἔσται, sine fraude erunt, ohne Gefährde. — ἀποφέρωσιν. S. zu II, 4, 12. — καὶ δὴ, sofort.

12. εὐνοικῶς bezieht sich auf alle 3 Participia. — περιέψομεν, behandeln. S. zu Hell. III, 1, 16.

13. ἄρα, etwa, worin hier zugleich liegt: wider Erwarten. — ὑμεῖς ἐκείνων, nämlich ἄρχητε, das aus dem folg. ἀρχησθε zu entnehmen. So ist im ersten Glied das Passiv zu ergänzen Thuk. VI, 70, 1: ὅταν ὑπ' ἄλλων (sc. ἀδικῶνται),

ὁ μὲν δὴ ταῦτ' εἶπεν· οἱ δὲ προσεκύουν τε καὶ ὑπισχνοῦντο ταῦτα ποιήσιν.

Ἐπεὶ δ' ἐκείνοι ᾤκοντο, ὁ Κῦρος εἶπεν, "Ὡρα δὴ, ὦ Μῆδοι 5 καὶ Ἀρμένιοι, δειπνεῖν πᾶσιν ἡμῖν· παρεσκευάσται δὲ ὑμῖν τὰ ἐπιτήδεια ὥς ἡμεῖς βέλτιστα ἐδυνάμεθα. ἀλλ' ἴτε καὶ ἡμῖν πέμπετε τοῦ πεποιεμένου σίτου τὸν ἥμισυν· ἱκανὸς δὲ ἀμφοτέροις πεποιήται· ὅσον δὲ μὴ πέμπετε μηδὲ πιεῖν· ἱκανὰ γὰρ ἔχομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς παρεσκευασμένα. καὶ ὑμεῖς δέ, ὦ 2 Ἑρκάνιοι, ἔφη, διάγετε αὐτοὺς ἐπὶ τὰς σκηνάς, τοὺς μὲν ἄρχοντας ἐπὶ τὰς μεγίστας, γινώσκετε δέ, τοὺς δ' ἄλλους ὥς ἂν δοκῇ κάλλιστα ἔχειν· καὶ αὐτοὶ δὲ δειπνεῖτε ὅπου περ ἦδιστον ὑμῖν· σῶα μὲν γὰρ ὑμῖν καὶ ἀνέφαιτοι αἱ σκηναί· παρεσκευάσται δὲ καὶ ἐνθάδε ὥσπερ καὶ τούτοις. καὶ τοῦτο δὲ 3 ἴστε ἀμφοτέροι, ὅτι τὰ μὲν ἔξω ὑμῖν ἡμεῖς νυκτοφυλακήσομεν, τὰ δ' ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτοὶ ὁρᾶτε καὶ τὰ ὅπλα εὖ τίθεσθε· οἱ γὰρ ἐν ταῖς σκηναῖς οὐπω φίλοι ἡμῖν. οἱ μὲν δὴ Μῆδοι καὶ οἱ 4 ἀμφὶ Τιγράνην ἐλούοντο, καί, ἦν γὰρ παρεσκευασμένα, ἱμάτια

καὶ μὴ αὐτοὶ ὥσπερ νῦν τοὺς πέλας ἀδικῶσιν.

5. Inhalt: Abendessen im Lager und wie dieses bewacht wurde. Unterdesz zecht Kyxares mit den bei ihm gebliebenen Medern im zuerst genommenen Lager bis zum Morgen. Zornig, dasz Kyros und besonders dasz die Meder nicht zu ihm zurückgekehrt waren, sendet er einen Boten, der sie zurückrufen soll. Kyros aber fertigt einen Gesandten nach Persien ab um Verstärkung zu erhalten. Nachdem Kyros den Boten des Kyxares angehört, beruhigt er die erschrockenen Meder u. weisz den Boten zunächst durch gute Pflege festzuhalten. Unterdesz schickt er durch den, der nach Persien gehen soll, zugleich einen Brief an den Kyxares, worin er sich rechtfertigt und ihn auffordert, die Meder bei ihm zu lassen. Darauf redet er die unter den Waffen und in Reihe und Glied stehenden Meder und Hyrkanier an und heiszt sie die gemachte Beute theilen, während er seine Perser mit den erbeuteten Pferden beritten machen wolle. Nach einigen Winken über die Art der Vertheilung beruft

er die Persischen Taxiarchen, giebt ihnen Pferde und weist ihnen aus den gefangenen Knechten die schönsten als Waffenträger zu.

1. τὸν ἥμισυν. S. zu II, 3, 17. — πιεῖν, wie I, 3, 9. Wie ὅσον und πιεῖν hier gemeint ist, sagt §. 4.

2. καὶ — δέ. S. zu I, 1, 2. — αὐτούς, die Meder und Armenier. — γινώσκετε δέ, ihr kennt sie (die Zelte) ja, nämlich als frühere Bundes- und Lagergenossen der Assyrier, in deren Lager sie jetzt sind. — τοὺς δ' ἄλλους. Aus διάγετε ergänze etwa καθίζετε, placirt. — ὅπου περ ἦδιστον ὑμῖν. Den Hyrkaniern wird es freigestellt, in ihren eigenen Zelten, die man sammt ihrem Inhalt unberührt gelassen hat, zu speisen, oder (ἐνθάδε) da, wo Kyros gegenwärtig ist, mit den Medern und Armeniern (τούτοις) zusammen.

3. ἀμφοτέροι, die §. 1 und die §. 2 Angeredeten. — εὖ, d. i. euch zur Hand.

4. οἱ ἀμφὶ Τιγράνην. S. zu I, 4, 21. — ἐλούοντο, vor der Mahlzeit, nach griechischer Sitte. — ἦν γὰρ παρεσκευασμένα, vor den zu erläuternden Satz gestellt. Vergl. II, 2, 9

- μεταλαβόντες ἐδείκνουν· καὶ οἱ ἵπποι αὐτοῖς εἶχον τὰ ἐπιτή-
 δεια· καὶ τοῖς Πέρσαις δὲ ἐπεμπον τῶν ἄρτων τοὺς ἡμίσεις·
 ὅψον δὲ οὐκ ἐπεμπον οὐδ' οἶνον, οἰόμενοι ἔχειν τοὺς ἀμφὶ
 Κῦρον, ὅτι ἔφη ἄφθονα ταῦτα ἔχειν. ὁ δὲ Κῦρος ἔλεγεν ὅψον
 5 μὲν τὸν λιμόν, πιεῖν δ' ἀπὸ τοῦ παραρρέοντος ποταμοῦ. ὁ μὲν
 οὖν Κῦρος δειπνίσας τοὺς Πέρσας, ἐπεὶ συνεσκότασε, κατὰ
 πεμπάδας καὶ κατὰ δεκάδας πολλοὺς αὐτῶν διέπεμψε καὶ
 ἐκέλευσε κύκλῳ τοῦ στρατοπέδου κρυπτεῦν, νομίζων ἅμα μὲν
 φυλακὴν ἔσεσθαι, ἂν τις ἔξωθεν προσίῃ, ἅμα δέ, ἂν τις ἔξω
 φέρων χρήματα ἀποδιδράσκη, ἀλώσεσθαι αὐτόν· καὶ ἐγένετο
 6 οὕτω· πολλοὶ μὲν γὰρ ἀπεδιδράσκον, πολλοὶ δὲ ἐάλωσαν. ὁ δὲ
 Κῦρος τὰ μὲν χρήματα τοὺς λαβόντας εἶα ἔχειν, τοὺς δὲ
 ἀνθρώπους ἀποσφάζει ἐκέλευσεν· ὥστε τοῦ λοιποῦ οὐδὲ βου-
 7 λόμενος ἂν εὗρες ῥαδίως τὸν νύκτωρ πορευόμενον. οἱ μὲν δὴ
 Πέρσαι οὕτω διῆγον· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ ἐπινον καὶ εὐωχοῦντο
 καὶ ἠυλοῦντο καὶ πάσης εὐθυμίας ἐνεπύμπλυντο· πολλὰ γὰρ
 τὰ τοιαῦτα ἦλω, ὥστε μὴ ἀπορεῖν ἔργον τοὺς ἐργηγοράτας.
 8 Ὁ δὲ Κναξάρχης ὁ τῶν Μήδων βασιλεὺς τὴν μὲν νύκτα,
 ἢ ἐξῆλθεν ὁ Κῦρος, αὐτὸς ἐμεθύσκετο μεθ' ὧνπερ ἐσκήνου ὡς
 ἐπ' εὐτυχία, καὶ τοὺς ἄλλους δὲ Μήδους ᾤετο παρεῖναι ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ πλὴν ὀλίγων, ἀκούων θόρυβον πολύν· οἱ γὰρ
 οἰκέται τῶν Μήδων, ἅτε τῶν δεσποτῶν ἀπελθόντων, ἀνεμμένως
 9 ἐπινον καὶ ἐθορύβουν, ἄλλως τε καὶ ἐκ τοῦ Ἀσσυρίου στρα-
 τεύματος καὶ οἶνον καὶ ἄλλα πολλὰ εἰληφότες. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα
 ἐγένετο, καὶ ἐπὶ θύρας οὐδεὶς ἦκε πλὴν οἵπερ καὶ σενεδείκνουν,

und sonst oft. — τῶν ἄρτων τοὺς ἡμίσεις. S. zu II, 3, 17. — ἔλεγεν ὅψον — ποταμοῦ. Wegen der Sache vergl. I, 5, 12.

5. κύκλῳ τοῦ στρ. rings um das L. Vergl. κύκλῳ πάντων VIII, 5, 11. — κρυπτεῦν, ein sonst nur bei Dichtern vorkommendes Wort. — ἀποδιδράσκη, davon laufen wollen. — πολλοὶ μὲν — πολλοὶ δέ, so viele auch zu entlaufen suchten, so viele wurden auch (oder: sie wurden alle) gefangen.

6. τοὺς λαβόντας, die, welche die Davonlaufenden (τοὺς ἀνθρώπους) eingefangen hatten. — τὸν — πορευόμενον. Ueber den Artikel s. zu II, 3, 20.

7. ἠυλοῦντο, lieszen sich auf der Flöte vorspielen, wie Anab.

VI, 1, 11. — τὰ τοιαῦτα, vana, cibaria, tibicines und dergl. mit freierer Beziehung auf die vorhergehenden verba. — ἦλω, im Lager. — ἔργον, Beschäftigung, Zeitvertreib. — τοὺς ἐργηγοράτας, die, welche wach blieben.

8. ἢ ἐξῆλθεν ὁ Κῦρος. Vergl. IV, 2, 9. Kyros war am Abend ausgezogen; die Nacht darauf ist gemeint. — ἐσκήνου, wie IV, 2, 11. — ὡς ἐπ' εὐτυχία bezeichnet die Stimmung des Kyaxares, wie sie IV, 1, 13 geschildert ist: περὶ εὐθυμίας ἐτύγχανεν ὧν. — ᾤετο — πλὴν ὀλίγων. Vergl. damit IV, 2, 11: καὶ οἱ Μῆδοι πλὴν u. s. w.

9. ἐπὶ θύρας, zu Hofe, d. h. hier in's Königszelt. — οἵπερ καὶ. Ueber

καὶ τὸ στρατόπεδον ἤκουε κενὸν εἶναι τῶν Μήδων καὶ τῶν ἱππέων, καὶ ἑώρα, ἐπειδὴ ἐξῆλθεν, οὕτως ἔχοντα, ἐνταῦθα δὲ ἐβριμοῦτό τε τῷ Κύρῳ καὶ τοῖς Μήδοις τῷ καταλιπόντας αὐτὸν ἔρημον οἶχεσθαι, καὶ εὐθύς, ὥσπερ λέγεται ὡμὸς εἶναι καὶ ἀγνώμων, τῶν παρόντων κελεύει τινὰ λαβόντα τοὺς ἑαυτοῦ ἱππέας πορεύεσθαι ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸ ἀμφὶ Κῦρον στρατεύμα καὶ λέγειν τάδε· Ὁμιην μὲν ἔρωγε, οὐδ' ἂν σέ, ὦ Κῦρε, περὶ 10 ἐμοῦ οὕτως ἀπρονοήτως βουλευῆσαι, εἰ δὲ Κῦρος οὕτω γινώσκῃ, οὐκ ἂν ὑμᾶς, ὦ Μήδοι, ἐθελῆσαι οὕτως ἔρημον ἐμὲ καταλιπεῖν. καὶ νῦν, ἂν μὲν ὁ Κῦρος βούληται, εἰ δὲ μή, ὑμεῖς τὴν ταχίστην πάρεστε. ταῦτα δὲ ἐπέστειλεν. ὁ δὲ ταττόμενος 11 πορεύεσθαι ἔφη, Καὶ πῶς, ὦ δέσποτα, ἐγὼ εὐρήσω ἐκείνους; Ὅπῃ δὲ Κῦρος, ἔφη, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐφ' οὓς ἐπορεύοντο. Ὅτι νῆ Δί', ἔφη, ἀκούω ἀφεστηκότας τῶν πολέμιων Ὑρκανίους τινὰς καὶ ἐλθόντας δεῦρο οἶχεσθαι ἡγουμένους αὐτῷ. ἀκούσας 12 δὲ ταῦτα ὁ Κναξάρχης πολὺ μᾶλλον ἔτι τῷ Κύρῳ ὠργίζετο τῷ μὴ εἰπεῖν αὐτῷ ταῦτα, καὶ πολλῇ σπουδῇ μᾶλλον ἔπεμπεν ἐπὶ τοὺς Μήδους, ὡς φιλώσων αὐτόν, καὶ ἰσχυρότερον ἔτι ἢ πρόσθεν τοῖς Μήδοις ἀπειλῶν ἀπεκάλει, καὶ τῷ πεμπομένῳ δὲ ἡπέλει, εἰ μὴ ἰσχυρῶς ταῦτα ἀπαγγέλλοι.

Ὁ μὲν δὲ πεμπόμενος ἐπορεύετο ἔχων τοὺς ἑαυτοῦ ἱπ- 13 πέας ὡς ἑκατόν, ἀνιῶμενος, ὅτι οὐ καὶ αὐτὸς τότε ἐπορεύθη μετὰ τοῦ Κύρου. ἐν δὲ τῇ ὁδῷ πορευόμενοι διασχισθέντες τριβῶ τινὶ ἐπλανῶντο, καὶ οὐ πρόσθεν ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ φίλιον στρατεύμα πρὶν ἐντυγχόντες ἀποχωροῦσιν ἰσὶ τῶν Ἀσσυρίων ἡνράγκασαν αὐτοὺς ἡγεῖσθαι· καὶ οὕτως ἀφικνοῦνται τὰ πύρρα

καὶ s. zu I, 5, 1. — καὶ vor τῶν ἱππ. fñgt dem Ganzen einen Theil bei. S. Hell. III, 2, 18. K. 69, 32, 2. — τῷ — οἶχεσθαι, deshalb, weil sie —. — εἶναι, Infm. imperf. = ὅτι ἦν.

10. ἂν — βούληται, nñml. παρ-εἶναι, ohne Nachsatz: so ist es gut, so soll mich's freuen. S. B. 151, V, 2. K. 54, 12, Anm. 12. Mem. III, 1, 9. 9, 11. Unten VII, 5, 54. VIII, 7, 24.

11. Ὅπῃ δὲ Κῦρος — καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ergänze εὐρον τούτους, ἐφ' οὓς ἐπορεύοντο. Durch δὲ wird angedeutet, dass gegen das Vorhergesagte etwas eingewendet werden soll, wie VI, 3, 22. Kyxares hat etwa im Sinne: deine Frage ist ein-

fältig. Um aber seine Frage zu entschuldigen, erwidert nun der Gescholtene: ὅτι — ἀκούω —: Ich fragte so, weil ich höre, Kyros wurde von den Hyrkaniern geführt; aber ich —. Ebenso wie hier ὅτι VI, 3, 20. VII, 1, 42 und Oekon. VI, 7: ὅτι τοι.

12. τῷ — εἰπεῖν, Dativ wie §. 9: τῷ — οἶχεσθαι. — ἐπὶ τοὺς Μήδους, nach den M. d. h. sie zu holen. Vergl. zu I, 6, 12. — ὡς φιλώσων. Dadurch, dass er die Meder von ihm abrief, wollte er ihn schwächen.

13. διασχισθέντες, nämlich τῆς ὁδοῦ: vom (rechten) Wege waren sie durch eine Strasse (irregeleitet)

- 14 κατιδόντες ἀμφὶ μέσας πῶς νύκτας. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο πρὸς τῷ στρατοπέδῳ, οἱ φύλακες, ὥσπερ εἰρημένον ἦν ὑπὸ Κῦρον, οὐκ εἰσαφῆκαν αὐτοὺς πρὸ ἡμέρας. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ὑπέφαινε, πρῶτον μὲν τοὺς μάγους καλέσας ὁ Κῦρος τὰ τοῖς θεοῖς νομιζόμενα ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἀγαθοῖς ἐξαιρεῖσθαι ἐκέλευε. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ ταῦτα εἶχον· ὁ δὲ συγκαλέσας τοὺς ὁμοτίμους εἶπεν, "Ἄνδρες, ὁ μὲν θεὸς προφαίνει πολλὰ καὶ ἀγαθὰ· ἡμεῖς δέ, ὦ Πέρσαι, ἐν τῷ παρόντι ὀλίγοι ἐσμέν ὥς ἐγκρατεῖς εἶναι αὐτῶν. εἴτε γὰρ ὅποσα ἂν προσεργασώμεθα, μὴ φυλάξομεν, πάλιν ταῦτα ἀλλότρια ἔσται· εἴτε καταλείψομεν τινας ἡμῶν αὐτῶν φύλακας ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν γιγνομένοις, αὐτίκα οὐδεμίαν ἰσχὺν ἔχοντες ἀναφανούμεθα. δοκεῖ οὖν μοι ὥς τάχιστα λέναι τινὰ ὑμῶν εἰς Πέρσας καὶ διδάσκειν ἅπερ ἐγὼ λέγω, καὶ κελεύειν ὥς τάχιστα ἐπιπέμπειν στρατεύμα, εἴπερ ἐπιθυμοῦσι Πέρσαι τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας αὐτοῖς καὶ τὴν ἀκρωσιν γενέσθαι. ἴθι μὲν οὖν σύ, ἔφη, ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἰὼν ταῦτα λέγε, καὶ ὅτι οὐδ' ἂν πέμπωσι στρατιώτας, ἐπειδὰν ἔλθωσι παρ' ἐμέ, ἐμοὶ μελήσει περὶ τροφῆς αὐτοῖς. ἃ δ' ἔχομεν ἡμεῖς, ὁρᾷς μὲν αὐτά, κρύπτε δὲ τούτων μηδέν· ὅ τι δὲ τούτων ἐγὼ πέμπω εἰς Πέρσας καλῶς καὶ νομίμως ποιοίην ἂν, τὰ μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς τὸν πατέρα ἐρώτα, τὰ δὲ πρὸς τὸ κοινὸν τὰς ἀρχάς. πεμψάντων δὲ καὶ ὀπτῆρας ὧν πράττομεν καὶ φραστῆρας ὧν ἐρωτῶμεν. καὶ σύ μὲν, ἔφη, συσκευάζου καὶ τὸν λόχον προπομπὸν ἄγε.
- 18 Ἐκ τούτου δὲ καὶ τοὺς Μήδους ἐκάλει, καὶ ἅμα ὁ παρὰ τοῦ Κναξάρου ἄγγελος παρίσταται, καὶ ἐν πᾶσι τὴν τε πρὸς Κῦρον ὀργὴν καὶ τὰς πρὸς Μήδους ἀπειλὰς αὐτοῦ ἔλεγε· καὶ τέλος εἶπεν, ὅτι ἀπιέναι Μήδους κελεύει, καὶ εἰ Κῦρος μένειν βούλεται. οἱ μὲν οὖν Μῆδοι ἀκούσαντες τοῦ ἀγγέλου ἐσίγη-

abgekommen. — πῶς, etwa. Ueber den Plural νύκτας s. zu V, 3, 52.

14. πρῶτον μὲν. Dem entspricht §. 18 Ἐκ τούτου δέ. — τοὺς μάγους. Es können nur die Medischen sein. S. zu VIII, 1, 23. — τὰ—νομιζόμενα, die nach dem νόμος — gebührenden Gaben. — ἐξαιρεῖσθαι, Vergl. VII, 5, 35: ἐξελεῖν.

15. ἀμφὶ ταῦτα εἶχον, waren damit beschäftigt. — ὥς ἐγκρατεῖς εἶναι. S. zu I, 5, 11. — ἐφ' ἡμῖν, in unserer Gewalt.

16. ἐπιπέμπειν, d. h. noch dazu (zu dem vorhandenen) zu schicken.

17. αὐτοῖς, für sie. Es konnte auch αὐτῶν heissen. — τὸν πατέρα. Der König hatte die Aufsicht über die religiösen Angelegenheiten und war selbst Priester. S. I, 6, 2. VIII, 5, 26. — τὰς ἀρχάς, die obersten Beamten. — τὸν λόχον, deinen Lochos.

18. καὶ ἅμα — παρίσταται, knüpft an §. 12 an. — ἐν πᾶσι, wie ἐν ἅπασιν III, 3, 56.

σαν, ἀποροῦντες μὲν, πῶς χρὴ καλοῦντος ἀπειθεῖν, φοβούμενοι
 δέ, πῶς χρὴ ἀπειλοῦντι ὑπακούσαι, ἄλλως τε καὶ εἰδότες τὴν
 ὁμότητα αὐτοῦ. ὁ δὲ Κύρος εἶπεν, Ἄλλ' ἐγώ, ὦ ἄγγελέ τε καὶ 20
 Μῆδοι, οὐδέν, ἔφη, θαυμάζω, εἰ Κναξάρχης, πολλοὺς μὲν πολε-
 μίους τότε ἰδὼν, ἡμᾶς δὲ οὐκ εἰδὼς ὅτι πράττομεν, ὀκνεῖ περὶ
 ἡμῶν καὶ περὶ αὐτοῦ· ἐπειδὴν δὲ αἰσθηται πολλοὺς μὲν τῶν
 πολεμίων ἀπολωλότας, πάντας δὲ ἀπεληλαμένους, πρῶτον μὲν
 παύσεται φοβούμενος, ἔπειτα γνώσεται, ὅτι οὐ νῦν ἔρημος
 γίγνεται, ἥνίκα οἱ φίλοι αὐτοῦ τοὺς ἐκείνου ἐχθροὺς ἀπολ-
 λύνουσιν. ἀλλὰ μὴν μέμψεώς γε πῶς ἐσμέν ἄξιοι, εὖ τε ποι- 21
 οῦντες ἐκείνου καὶ οὐδὲ ταῦτα αὐτοματίσαντες; ἀλλ' ἐγώ μὲν
 ἐκείνον πείσας ἔαυαί με λαβόντα ὑμᾶς ἐξελθεῖν τάδε ποιῶ·
 ὑμεῖς δὲ οὐχ ὥς ἐπιθυμοῦντες τῆς ἐξόδου ἠρωτήσατε, εἰ
 ἐξίετε, καὶ νῦν δεῦρο ἤκετε, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνου κελευσθέντες
 ἐξίναί, ὅτῳ ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἴη. καὶ ἡ ὀργὴ οὖν αὐτῇ,
 σάφ' οἶδα, ὑπὸ τε τῶν ἀγαθῶν πεπανθήσεται καὶ σὺν τῷ φόβῳ
 λήγοντι ἄπεισι. νῦν μὲν οὖν, ἔφη, σύ τε, ὦ ἄγγελε, ἀνάπανσαι, 22
 ἐπεὶ καὶ πεπόνηκας, ἡμεῖς τε, ὦ Πέρσαι, ἐπεὶ προσδεχόμεθα
 πολεμίους ἥτοι μαχομένους γε ἢ πεισομένους παρέσεσθαι,
 ταχθῶμεν ὥς κάλλιστα· οὕτω γὰρ ὀρωμένους εἰκὸς πλείονα
 προανύτειν ὧν χρῆζομεν. σὺ δ', ἔφη, ὁ τῶν Ὑρκανίων ἄρχων,
 ὑπόμεινον προστάξας τοῖς ἡγεμόσι τῶν σῶν στρατιωτῶν ἐξο-

19. πῶς χρὴ — ἀπειθεῖν, wie man es anstellen müsse um ungehorsam sein zu können. — καλοῦντος, während er sie rufe, nicht dasselbe als καλοῦντι. Mem. IV, 8, 5: ἡδὴ μὲν ἐπιχειροῦντος φροντίσαι τῆς πρὸς τοὺς δικαστάς ἀπολογίας ἠναντιώθη τὸ δαιμόνιον. Oekon. VIII, 1: τῶν εἰσενεχθέντων τι αἰτήσαντος ἐμοῦ οὐκ εἰπέ μοι δοῦναι. Vergl. unten VI, 4, 11. Ueber das Fehlen des Subjects s. zu I, 4, 18. — ἄλλως τε καί, besonders. — φοβούμενοι, in Furcht sich fragend; daher folgt πῶς. — τὴν ὁμότητα wie ὁμός S. 9.

20. ἡμᾶς — ὅ τι πράττομεν. Ueber die Attraction s. zu I, 1, 6. — ἔπειτα, ohne δέ. S. zu I, 4, 11. — ἐκείνου. Vergl. Mem. I, 2, 3: ἀλλὰ τῷ φανερός εἶναι τοιοῦτος ὃν ἐλπίζειν ποιεῖ τοὺς συνδιατρέβοντας ἐαυτῷ μιμουμένους ἐκείνῳ τοιοῦτος γενήσεσθαι. Wenn die Person durch

αὐτοῦ oder ἐαυτοῦ bereits bezeichnet ist, dann tritt mitunter ἐκείνος ein, das auch sonst statt des reflexiven Pronomens, aus dem Sinne des Redenden, mit Nachdruck gesetzt wird, wie V, 2, 28. 32. 37. Hellen. VI, 4, 25. 27.

21. εἰ ἐξίετε, ob ihr ausziehen dürftet. S. zu Hellen. III, 3, 9. 5, 22: ἐβουλεύετο, πότερον μάχην συνάπτοι ἢ — ἀναιροῖτο. K. 54, 7, 1. C. 528, 6. — καὶ — ἤκετε, eaque re, und — so. Memor. II, 3, 16: ἐγγέλσει τὸν ἄνδρα καταπραῖνεν, καὶ πάντ' ταχὺ — ὑπακούσεται. Ages. III, 1. — ὅτῳ — ἀχθομένῳ εἴη, wem es nicht unangenehm wäre; ebenso βουλομένῳ, ἡδομένῳ u. a. S. B. 133, Anm. 6. K. 48, 6, Anm. 4. C. 435, Anm.

22. πεισομένους, um sich zu unterwerfen. — ὑπόμεινον προστάξας. Die anderen Führer sollen ihre Truppen in Schlachtordnung stellen,

- 23 πλῖξεν αὐτούς. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσας ὁ Ὑρκάνιος προσῆλθε, λέγει ὁ Κῦρος, Ἐγὼ δέ, ἔφη, ὦ Ὑρκάνιε, ἤδομαι αἰσθανόμενος, ὅτι οὐ μόνον φιλίαν ἐπιδεικνύμενος πάρεαι, ἀλλὰ καὶ ξύνεσιν φαίνῃ μοι ἔχειν. καὶ νῦν ὅτι συμφέρεαι ἡμῖν ταῦτά δηλον. ἐμοὶ τε γὰρ πολέμιοι Ἀσσύριοι σοὶ τε νῦν ἐχθιόνες εἰσιν ἢ
- 24 ἐμοί· οὕτως οὖν ἡμῖν ἀμφοτέροις βουλευτέον, ὅπως τῶν μὲν νῦν παρόντων μηδεὶς ἀποστατήσῃ ἡμῖν συμμάχων, ἄλλους δέ, ἂν δυνώμεθα, προσληψόμεθα. τοῦ δὲ Μήδου ἤκουες ἀποκαλοῦντος τοὺς ἱππέας· εἰ δ' οὔτοι ἀπίασιν, ἡμεῖς μόνοι οἱ πεζοὶ
- 25 μενουῦμεν. οὕτως οὖν δεῖ ποιεῖν ἐμὲ καὶ σέ, ὅπως ὁ ἀποκαλῶν οὗτος καὶ αὐτὸς μένειν παρ' ἡμῖν βουλήσεται. σὺ μὲν οὖν εὐρών σκηνὴν δὸς αὐτῷ ὅπου κάλλιστα διάξει πάντα τὰ δέοντα ἔχων· ἐγὼ δ' αὖ πειράσομαι αὐτῷ ἔργον τι προστάξαι, ὃ τι αὐτὸς ἤδιον πράξῃ ἢ ἅπεισι· καὶ διαλέγον δὲ αὐτῷ, ὅποσα ἐλπίς γενέσθαι ἀγαθὰ πᾶσι τοῖς φίλοις, ἂν ταῦτ' εὖ γένηται· ποιήσας μέντοι αὐτὰ ἤκε πάλιν παρ' ἐμέ.
- 26 Ὁ μὲν δὴ Ὑρκάνιος τὸν Μῆδον ὥχετο ἄγων ἐπὶ σκηνὴν· ὁ δ' εἰς Πέρσας ἰὼν παρὴν συνεσκευασμένος· ὁ δὲ Κῦρος αὐτῷ ἐπέστελλε πρὸς μὲν Πέρσας λέγειν ἃ καὶ πρόσθεν ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται, Κυαξάρῃ δὲ ἀποδοῦναι τὰ γράμματα. ἀναγνῶναι δέ σοι καὶ τὰ ἐπιστελλόμενα, ἔφη, βούλομαι, ἵνα εἰδῶς αὐτὰ ὁμολογῇς, ἂν τί σε πρὸς ταῦτα ἐρωτᾷ. ἐνῆν δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τάδε.
- 27 Κῦρος Κυαξάρῃ χαίρειν. ἡμεῖς σε οὔτε ἐρημον κατελίπομεν· οὐδεὶς γάρ, ὅταν ἐχθρῶν κρατῇ, τότε φίλων ἐρημος γίγνεται· οὐδὲ μὲν ἀποχωροῦντές γέ σε οἴομεθα ἐν κινδύνῳ καθιστάναι· ἀλλὰ ὅσῳ πλέον ἀπέχομεν, τοσούτῳ πλέονά σοι
- 28 τὴν ἀσφάλειαν ποιεῖν νομίζομεν· οὐ γὰρ οἱ ἐγγύτατα τῶν φίλων καθήμενοι μάλιστα τοῖς φίλοις τὴν ἀσφάλειαν παρέχουσιν,

der Hyrkanier aber soll, nachdem er seinen Offizieren befohlen hat, ihre Leute zu bewaffnen, warten, weil Kyros mit ihm zu reden hat.

23. φαίνῃ μοι ἔχειν, habere mihi videris, φαίνῃ μοι ἔχων, te habere apparet. B. 144, 6. K. 56, 4. Anm. 5.

24. οὕτως οὖν, itaque.

25. εὐρών, suche und. — ἐλπίς, nämll. ἐστίν. — γενέσθαι, ohne ἂν. S. zu II, 4, 15.

26. ἰὼν, iturus. — συνεσκευασμέ-

τος. Vergl. §. 17 zu Ende. — πρόσθεν, §. 17. — ἀποδοῦναι. S. zu II, 4, 12. — τὰ γράμματα, mit d. Artikel: das bei einer solchen Botschaft selbstverständliche Schreiben. — πρὸς ταῦτα, hierauf Bezugliches.

27. χαίρειν, salutem, nämlich λέγει. — οὔτε — οὐδέ. S. zu II, 2, 15. — κρατῇ. Durch des Kyros Sieg ist Kyaxares Herr über Feinde geworden.

28. καθήμενοι, im Gegensatz zu ἀπελαινόντες. S. zu III, 3, 14.

ἀλλ' οἱ τοὺς ἐχθροὺς μῆκιστον ἀπελαύνοντες μᾶλλον τοὺς φίλους ἐν ἀκινδύνῳ καθιστᾷσι. σκέψαι δέ, οἷῳ ὄντι μοι περὶ 29
 σὲ οἶος ὢν περὶ ἐμῆ ἐπειτὰ μοι μέμνη. ἐγὼ μὲν γέ σοι ἡγαγον
 συμμαχούς, οὐχ ὅσους σὺ ἐπεισας, ἀλλ' ὁπόσους ἐγὼ πλείστους
 ἡδυνάμην· σὺ δέ μοι ἔδωκας μὲν ἐν τῇ φιλίᾳ ὄντι ὅσους πείσαι
 δυνασθείην· νῦν δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντος οὐ τὸν θέλοντα ἀλλὰ
 πάντας ἀποκαλεῖς. καὶ γὰρ οὐν τότε μὲν ὄμην ἀμφοτέροις 30
 ὑμῖν χάριν ὀφείλειν· νῦν δὲ σὺ μ' ἀναγκάζεις σοὺ μὲν ἐπι-
 λαθέσθαι. τοῖς δὲ ἀκολουθήσασι πειρᾶσθαι πᾶσαν τὴν χάριν
 ἀποδιδόναι. οὐ μέντοι ἔργω σοὶ ὅμοιος δύναμαι γενέσθαι, 31
 ἀλλὰ καὶ νῦν πέμπων ἐπὶ στρατεύμα εἰς Πέρσας ἐπιστέλλω,
 ὁπόσοι ἂν ἴωσιν ὡς ἐμέ, ἣν τι σὺ αὐτῶν δέη πρὶν ἡμᾶς ἔλθειν,
 σοὶ ὑπάρχειν, οὐχ ὅπως ἂν θέλωσιν, ἀλλ' ὅπως ἂν σὺ βούλῃ
 χρῆσθαι αὐτοῖς. συμβουλευώ δέ σοι καίπερ νεώτερος ὢν μὴ 32
 ἀφαιρεῖσθαι ἂν δῶς, ἵνα μὴ σοι ἀντὶ χαρίτων ἐχθρὰ ὀφείλων-
 ται, μὴδ' ὄντινα βούλῃ πρὸς σε ταχὺ ἔλθειν, ἀπειλοῦντα μετα-
 πέμπεσθαι, μὴδὲ φάσκοντα ἐρημον εἶναι ἅμα πολλοῖς ἀπειλεῖν,
 ἵνα μὴ διδάσκης αὐτοὺς σοὺ μὴ φροντίζειν. ἡμεῖς δὲ πειρα- 33
 σόμεθα παρεῖναι, ὅταν τάχιστα διαπραξώμεθα ἃ σοι τ' ἂν καὶ
 ἡμῖν νομιζόμεν πραχθέντα κοινὰ γενέσθαι ἀγαθὰ. ἔρρωσο.

Ταύτην αὐτῷ ἀπόδος καὶ ὃ τι ἂν σε τούτων ἐρωτᾷ, ἧ γε- 34
 γραπται σύμφαθι. καὶ γὰρ ἐγὼ ἐπιστέλλω σοι περὶ Περσῶν
 ἧπερ γέγραπται. τούτῳ μὲν οὕτως εἶπε, καὶ δοὺς τὴν ἐπιστο-
 λὴν ἀπέπεμπε, προσεντυιλάμενος οὕτω σπεύδειν, ὥσπερ οἶδεν
 ὅτι συμφέρα ταχὺ παρεῖναι.

29. οἷῳ — οἶος ὢν. Zwei Fragen in einem Satze. S. B. 127, 5 u. Anm. 8. K. 51, 17, Anm. 10. — ἐπειτὰ. S. zu I, 2, 2. — μοι — μοι. Die persönlichen Fürwörter, wenn sie von ihrem verbum getrennt stehen, werden gern wiederholt. Oekon. III, 16: οἶμαι δέ σοι καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν τοὺς ἀξίως λόγον ἐκάστην ἐργαζομένους ἔχειν ἂν ἐπιδειξάι σοι εἰ τι προσδεῖσθαι νομίζεις. Unten VI, 4, 7. — ἐν τῇ φιλίᾳ ὄντι, im Lande der Assyrier, wo sie nach errungenem Siege so sicher waren wie in Freundeslande. Die Worte beziehen sich auf IV, 1, 21. — ὄντος, nämlich μου. S. zu III, 3, 54.

30. καὶ γὰρ οὖν — ὄμην, auch glaubte ich ja. S. über γὰρ οὖν

zu I, 4, 19. — ἀμφοτέροις ὑμῖν, nicht blosz denen, die mir folgten, sondern auch dir. — πᾶσαν τὴν χάριν, den ganzen Dank.

31. οὐ μέντοι — γενέσθαι, d. h. ich bin nicht im Stande, dir Gleiches mit Gleichem zu vergelten. — ἐπὶ στρατεύμα. S. zu I, 6, 12. — ἔλθειν, nämli. zu dir zurück. — οὐχ ὅπως ἂν θέλωσιν. Es konnte ἐκείνοι dabei stehen. Es schwebte aber wohl als Gegensatz vor: sondern so wie es ihnen (von dir) befohlen wird.

33. ὅταν τάχιστα, ubi primum. — ἔρρωσο, vale.

34. Ταύτην, τὴν ἐπιστολὴν. — ἀπόδος, redde. S. zu II, 4, 12. — καὶ γὰρ — ἡ γέγραπται. Die Bestellung an die Perser soll dem Inhalt

- 35 Ἐκ τούτου δὲ ἑώρα μὲν ἔξωπλισμένους ἤδη πάντας καὶ τοὺς Μήδους καὶ τοὺς Ὑρκανίους καὶ τοὺς ἀμφὶ Τιγράνην· καὶ οἱ Πέρσαι ἔξωπλισμένοι ἦσαν· ἤδη δὲ τινες πλησιόχωροι
36 καὶ ἵππους ἀπήγον καὶ ὅπλα ἀπέφερον. ὁ δὲ τὰ μὲν παλτὰ ὅπουπερ τοὺς πρόσθεν καταβάλλειν ἐκέλευσε, καὶ ἔκαιον οἷς τοῦτο ἔργον ἦν ὁπόσων μὴ αὐτοὶ ἐδέοντο· τοὺς δ' ἵππους ἐκέλευε φυλάττειν μένοντας τοὺς ἀγαρόντας ἕως ἄν τις σημάνη αὐτοῖς· τοὺς δ' ἄρχοντας τῶν ἱππέων καὶ Ὑρκανίων καλέσας τάδε ἔλεξεν.
- 37 "Ἄνδρες φίλοι τε καὶ σύμμαχοι, μὴ θαυμάζετε, ὅτι πολλάκις ὑμᾶς συγκαλῶ· καινὰ γὰρ ἡμῖν ὄντα τὰ παρόντα πολλὰ αὐτῶν ἐστὶν ἀσύντακτα· ἃ δ' ἄν ἀσύντακτα ἦ, ἀνάγκη ταῦτα
38 αἰεὶ πράγματα παρέχειν, ἕως ἄν χώραν λάβῃ. καὶ νῦν ἐστὶ μὲν ἡμῖν πολλὰ τὰ αἰχμάλωτα χρήματα, καὶ ἄνδρες ἐπ' αὐτοῖς· διὰ δὲ τὸ μῆτε ἡμᾶς εἰδέναι, ποῖα τούτων ἐκάστου ἐστὶν ἡμῶν, μῆτε τούτους εἰδέναι, ὅστις ἐκάστῳ αὐτῶν δεσπότης, περαινόντας μὲν δὴ τὰ δέοντα οὐ πάνυ ἐστὶν ὁρᾶν αὐτῶν πολλούς,
39 ἀπογοῦντας δέ, ὅ τι χρὴ ποιεῖν, σχεδὸν πάντας. ὥς οὖν μὴ οὕτως ἔχῃ, διορίσατε αὐτά· καὶ ὅστις μὲν ἔλαβε σκηνὴν ἔχουσαν ἱκανὰ καὶ σῖτα καὶ ποτὰ καὶ τοὺς ὑπηρετήσοντας καὶ στρωμνὴν καὶ ἐσθῆτα καὶ τὰ ἄλλα, οἷς οἰκεῖται σκηνὴ καλῶς στρατιωτικῇ, ἐνταῦθα μὲν οὐδὲν ἄλλο δεῖ προσγενέσθαι ἢ τὸν λαβόντο εἰδέναι, ὅτι τούτων ὥς οἰκείων ἐπιμέλεσθαι δεῖ· ὅστις δ' εἰς ἐνδεόμενά του κατεσκήνωσε, τούτοις ὑμεῖς σκεψάμενοι

des Briefes an den Kyaxares entsprechen, in welchem gesagt ist, dass die Perser zunächst dem Kyaxares Folge zu leisten haben.

35. ἔξωπλισμένους, wie es den Persern und Hyrkanern §. 22 befohlen war, denen sich die Meder, wie es scheint, freiwillig anschließen, obwohl sie Kyaxares abrief. — ἀπήγον — ἀπέφερον, lieferten ab.

36. τὰ — παλτὰ, nämlich καταβάλλειν ἐκέλευεν. — τοῦτο Subject, ἔργον Prädicat. — τοὺς ἀγαρόντας, die, von denen es vorher hieß: ἵππους ἀπήγον. — σημάνη. S. zu IV, 2, 13. — τῶν ἱππέων, d. i. τῶν Μήδων, wie man aus §. 43 ersieht.

37. καινὰ — τὰ παρόντα πολλὰ αὐτῶν, partitive Apposition. S. zu I, 1, 1. Vergl. VII, 5, 28 und Oekon. XII, 8: ἐαντοῖς εὖνοι πάντες ὄντες

— ἄνθρωποι πολλοὶ αὐτῶν εἶσιν, οἷ —. — χώραν, suum locum.

38. ἄνδρες ἐπ' αὐτοῖς, welche IV, 2, 35 ἐπίτροποι genannt werden. Auf diese bezieht sich nachher τούτους.

39. ὥς — ἔχῃ, d. i. damit es nun nicht so bleibt. — τοὺς ὑπηρετήσοντας. S. zu I, 6, 21. — ἐνταῦθα, in freierer Weise auf ὅστις bezogen, insofern ὅστις etwa gleich εἷς τις ist (s. zu I, 2, 12). ἐνταῦθα aber, wie ibi, die Umstände bezeichnet, in denen man sich befindet. — εἰς ἐνδεόμενά του, allgemeiner Ausdruck der Oertlichkeit, der aber durch κατεσκήνωσε näher bestimmt wird. — τούτοις, ohne δέ, während genau sich entsprechen würde: ὅστις μὲν —, ἐνταῦθα μὲν —. ὅστις δὲ —, τούτοις δέ —. Vergl. aber

τὸ ἐλλείπον ἐκπλήσατε. πολλὰ δὲ καὶ τὰ περιττὰ οἷδ' ὅτι 40
 ἔσται· πλείω γὰρ ἅπαντα ἢ κατὰ τὸ ἡμέτερον πλῆθος εἶχον οἱ
 πολέμιοι. ἤλθον δὲ πρὸς ἐμὲ καὶ χρημάτων ταμίαι, οἳ τε τοῦ
 Ἀσσυρίων βασιλέως καὶ ἄλλων δυναστῶν, οἱ ἔλεγον, ὅτι χρυ-
 σίον εἴη παρὰ σφίσι ἐπίσημον, δασμούς τινας λέγοντες. καὶ 41
 ταῦτα οὖν κηρύττετε πάντα ἀποφέρειν πρὸς ὑμᾶς, ὅπου ἂν
 καθέξησθε· καὶ φόβον ἐπιτίθεσθε τῷ μὴ ποιοῦντι τὰ παραγγελ-
 λόμενα· ὑμεῖς δὲ διάδοτε λαβόντες ἵππεϊ μὲν τὸ διπλοῦν, πεζῷ
 δὲ τὸ ἀπλοῦν, ἵνα ἐχητε, ἣν τινος προσδέησθε, καὶ ὅτου ἀνή-
 σεσθε. τὴν δ' ἀγορὰν τὴν οὖσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κηρυξάτω 42
 μὲν ἥδη, ἔφη, μὴ ἀδικεῖν μηδένα, πωλεῖν δὲ τοὺς καπήλους
 ὅτι ἔχει ἕκαστος πρᾶσιμον, καὶ ταῦτα διαθεμένους ἄλλα ἄρειν,
 ὅπως οἰκῆται ἡμῖν τὸ στρατόπεδον. ταῦτα μὲν ἐκήρυττον εὐ-
 θύς. οἱ δὲ Μῆδοι καὶ Ὑρκάνιοι εἶπον ὧδε· Καὶ πῶς ἂν, ἔφα- 43
 σαν, ἡμεῖς ἄνευ σοῦ καὶ τῶν σῶν διανεμόμεν ταῦτα; ὁ δ' αὖ 44
 Κῦρος πρὸς τοῦτον τὸν λόγον ὧδε προσηνέχθη· Ἡ γὰρ οὕτως,
 ἔφη, ὦ ἄνδρες, γινώσκετε, ὥς, ὅ τι ἂν δέη πραχθῆναι, ἐπὶ
 πᾶσι πάντας ἡμᾶς δεήσει παρεῖναι, καὶ οὔτε ἐγὼ ἀρκέσω πρᾶτ-
 των τι πρὸ ὑμῶν ὅ τι ἂν δέη, οὔτε ὑμεῖς πρὸ ἡμῶν; καὶ πῶς
 ἂν ἄλλως πλείω μὲν πράγματα ἔχοιμεν, μείω δὲ διαπραττοί-
 μεθα ἢ οὕτως; ἀλλ' ὁρᾶτε, ἔφη, ὑμεῖς ἡμεῖς μὲν γὰρ διεφνυλά- 45
 ξαμέν τε ὑμῖν τάδε, καὶ ὑμεῖς ἡμῖν πιστεύετε καλῶς διαπεφυ-
 λάχθαι· ὑμεῖς δὲ γ' αὖ διανείματε, καὶ ἡμεῖς πιστεύσομεν ὑμῖν

Oekon. IV, 7: οἱ μὲν —, τούτους μὲν —, οὓς δὲ —, τούτους. Anab. III, 1, 43. An diesen Stellen ist bei δὲ die Doppelgliederung, auf welche die Periode angelegt war, nicht mehr berücksichtigt und nur noch der Gegensatz zwischen den beiden Hauptgedanken (hier: das wohleingerichtete Zelt bedarf nur der Aufsicht, das Mangel leidende der Hülfe) festgehalten. Auf das collective ὅστις bezieht sich τούτους wie ὅ τι auf ταῦτα I, 6, 11.

40. ἢ κατὰ τὸ — πλῆθος, quam pro multitudine nostra. — οἳ τε τοῦ. Genau genommen sollte es heißen οἱ τοῦ τε oder folgen καὶ οἱ ἄλλ. δυν. Vergl. zu IV, 4, 2. — λέγοντες, meinend.

41. καθέξησθε, lagert. — ἐχητε verbinde mit καὶ, auch. Bei ἐχητε denkt Kyros sowohl an die Gemei-

nen als an die Führer. — ὅτου, gen. pretii.

42. τὴν ἀγορὰν τὴν οὖσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, nach Persischer Sitte wie Anab. I, 5, 6. — κηρυξάτω, nämlich ὁ κήρυξ. B. 129, 16. K. 61, 4, Anm. 3. C. 361, 3, Anm. 2. — τὴν δ' ἀγορὰν — ἀδικεῖν, wie man auch γῆν ἀδικεῖν sagt, wobei man die Menschen im Sinne hat. — διαθεμένους, nachdem sie verkauft hätten. — οἰκῆται, wie §. 39: οἰκεῖται σηνὴ καλῶς.

43. ἐκήρυττον, plur. wie §. 41. κηρύττετε, sie lieszen es ausrufen. — τῶν σῶν, deine Leute, die Perser.

44. προσηνέχθη, wendete sich, d. i. erwiderte. — ἐπὶ πᾶσι, nämlich ὅ τι ἂν δέη, wie III, 3, 67: πάντας, ὅτῳ.

45. ὁρᾶτε — ὑμεῖς, ihr seht es

- 46 καλῶς διανενημεκέναι. καὶ ἄλλο δέ τι αὖ ἡμεῖς πειρασόμεθα κοινὸν ἀγαθὸν πράττειν. ὁρᾶτε γὰρ δὴ, ἔφη, νυνὶ πρῶτον, ἵπποι ὅσοι ἡμῖν πάρεσιν, οἱ δὲ προσάγονται· τούτους οὖν εἰ μὲν ἐάσομεν ἀναμβάτους, ὠφελήσουσι μὲν οὐδὲν ἡμᾶς, πράγματα δὲ παρῆξουσιν ἐπιμέλεσθαι· ἣν δ' ἱππέας ἐπ' αὐτοὺς καταστήσωμεν, ἅμα πραγμάτων τε ἀπαλλαξόμεθα καὶ ἰσχύιν
- 47 ἡμῖν αὐτοῖς προσθησόμεθα. εἰ μὲν οὖν ἄλλους ἔχετε, οἴστισιν ἂν δοίητε αὐτούς, μεθ' ὧν ἂν καὶ κινδυνεύοιτε ἥδιον, εἴ τι δέοι, ἢ μεθ' ἡμῶν, ἐκείνοις δίδοτε· εἰ μέντοι ἡμᾶς ἂν βούλοισθε παραστάτας ἂν μάλιστα ἔχειν, ἡμῖν αὐτοὺς δότε. καὶ γὰρ νῦν ὅτε ἄνευ ἡμῶν προσελάσαντες ἐκινδυνεύετε, πολλὴν μὲν φόβον ἡμῖν παρείχετε, μὴ τι πάθῃτε, μάλᾳ δὲ αἰσχύνησθαι ἡμᾶς ἐποιήσατε, ὅτι οὐ παρῆμεν ὅπου περ ὑμεῖς· ἣν δὲ λάβω-
- 49 μεν τοὺς ἵππους, ἐφόμεθα ὑμῖν. καὶ μὲν δοκῶμεν ὠφελεῖν πλέον ἐπ' αὐτῶν συναγωνιζόμενοι, οὕτω προθυμίας οὐδὲν ἐλείψομεν· ἣν δὲ πεξοὶ γενόμενοι δοκῶμεν καιριωτέως ἂν παρῆναι, τὸ καταβῆναι ἐν μέσῃ καὶ εὐθύς πεξοὶ ὑμῖν παρῆσόμεθα·
- 50 τοὺς δ' ἵππους μηχανησόμεθα οἷς ἂν παραδοίημεν. ὁ μὲν οὕτως ἔλεξεν· οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, Ἄλλ' ἡμεῖς μὲν, ὦ Κύρῃ, οὐτ' ἄνδρας ἔχομεν, οὓς ἀναβιβάσαιμεν ἂν ἐπὶ τούτους τοὺς ἵππους, οὐτ' εἰ εἴχομεν, σοῦ ταῦτα βουλομένου ἄλλο ἂν ἀντὶ τούτων ἡροῦμεθα. καὶ νῦν, ἔφασαν, τούτους λαβὼν ποίει,
- 51 ὅπως ἄριστόν σοι δοκεῖ εἶναι. Ἀλλὰ δέχομαί τε, ἔφη, καὶ ἀγαθῇ τύχῃ ἡμεῖς τε ἱππεῖς γενοίμεθα καὶ ὑμεῖς διέλοιτε τὰ κοινὰ. πρῶτον μὲν οὖν τοῖς θεοῖς, ἔφη, ἐξαιρεῖτε ὅ τι ἂν οἱ

(selbst) ein, dasz wir nämlich am besten thun, uns in die Geschäfte zu theilen.

46. οἱ δέ. Es konnte auch ὅσοι δέ heissen; bei οἱ δέ bleibt die Anzahl unberücksichtigt: andere. S. zu III, 1, 32. — ἀναμβάτους, wie ἀμβάτων für ἀναβάτων Memor. III, 2, 2, unten VII, 5, 12 ἀμβολάς. — ἐπιμέλεσθαι, nämlich αὐτῶν: sie zu besorgen.

47. εἰ — ἂν βούλοισθε. S. zu III, 3, 55. Ueber das zweite ἂν s. zu II, 1, 6. — μάλιστα, am liebsten, wie μάλλον bei βούλεσθαι lieber ist.

48. προσελάσαντες, gegen die Assyrier. — μὴ τι πάθῃτε. S. zu εἴ τι πείσονται II, 1, 8, wegen des

Conjunctivs zu I, 4, 2. — ἐφόμεθα sagt Kyros mit kluger Berechnung, als ob er mit seinen Persern in diesem Punkte den Medern und Hyrkanern die Führung überlassen wollte, wohl wissend, dasz sie doch seiner überlegenen Einsicht folgen müssen.

49. ἐπ' αὐτῶν, τῶν ἵππων. — οὕτω, als Reiter. — ἐν μέσῳ, in promptu (erit). — τοὺς — ἵππους, abhängig von παραδοίημεν.

50. ταῦτα, eine Persische Reiterei bilden.

51. Ἀλλὰ δέχομαι, accipio vero, ja, ich —, wie V, 4, 32. V, 5, 13. — ἀγαθῇ τύχῃ, cum bona fortuna, d. h. zu gutem Erfolge. — διέλοιτε, §. 41 διάδοτε, §. 43 διανέμοιμεν.

μάγοι ἐξηγῶνται· ἔπειτα δὲ καὶ Κναξάρη ἐκλέξασθε ὅποι' ἂν οἴσθε αὐτῷ μάλιστα χαρίζεσθαι. καὶ οἱ γελῶσαντες εἶπον, ὅτι γυναικάς ἐξαίρετόν εἴη. Γυναῖκάς τε τοίνυν ἐξαιρεῖτε, ἔφη, 52 καὶ ὅ τι ἄλλο ἂν δοκῇ ὑμῖν. ἐπειδὴν δ' ἐκείνῳ ἐξέλητε, τοὺς ἑμοί, ὧ' Ὑρκάνιοι, ἐθελουσίους τούτους ἐπισπομένους ἀμέμπτους πάντως ποιεῖτε εἰς δύναμιν. ὑμεῖς δ' αὖ, ὧ' Μῆδοι, τοὺς πρώ- 53 τοὺς συμμάχους γενομένους τιμᾶτε τούτους, ὅπως εὖ βεβου- λεῦσθαι ἡγήσονται ἡμῖν φίλοι γερόμενοι. νείματε δὲ πάντων τὸ μέρος καὶ τῷ παρὰ Κναξάρου ἦκοντι, αὐτῷ τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ· καὶ συνδιαμένειν δὲ παρακαλεῖτε, ὥς ἑμοὶ τούτου συν- δοκοῦντος, ἵνα καὶ Κναξάρη μᾶλλον εἰδὼς περὶ ἐκάστου ἀπαγ- γείλῃ τὰ ὄντα. Πέρσαις δ', ἔφη, τοῖς μετ' ἑμοῦ, ὅσα ἂν πε- 54 ριττὰ γένηται ὑμῶν καλῶς κατεσκευασμένων, ταῦτα ἀρκέσει· καὶ γὰρ, ἔφη, μάλα πως ἡμεῖς οὐκ ἐν χλιδῇ τεθράμμεθα, ἀλλὰ χωριτικῶς, ὥστε ἴσως ἂν ἡμῶν καταγελάσατε, εἰ τι σεμνὸν ἡμῖν περιτεθείη, ὥσπερ, ἔφη, οἶδ' ὅτι πολλὴν ὑμῖν γέλωτα παρ- ἔξομεν καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων καθήμενοι, οἶμαι δ', ἔφη, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καταπίπτοντες.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἦσαν ἐπὶ τὴν διαίρεσιν, μάλα ἐπὶ τῷ 55 ἵππικῷ γελῶντες· ὁ δὲ τοὺς ταξίαρχους καλέσας ἐκέλευσε τοὺς ἵππους λαμβάνειν καὶ τὰ τῶν ἵππων σκεύη, καὶ τοὺς ἵπποκό- μους ἀριθμήσαντας λαβεῖν, κληρωσαμένους εἰς τάξιν ἴσους ἐκάστοις. αὐτίς δὲ ὁ Κῦρος ἀνειπεῖν ἐκέλευσεν, εἴ τις εἴη ἐν 56 τῷ Ἀσσυρίῳ ἢ Σύρῳ ἢ Ἀραβίων στρατεύματι ἀνὴρ δοῦλος ἢ Μήδων ἢ Περσῶν ἢ Βακτρίων ἢ Καρῶν ἢ Κιλικίων ἢ Ἑλ- λήνων ἢ ἄλλοθεν ποθεν βεβιασμένος, ἐκφαίνεσθαι. οἱ δὲ ἀκού- 57 σαντες τοῦ κήρυκος ἄσμενοι πολλοὶ προεφάνησαν· ὁ δ' ἐκλε- ξάμενος αὐτῶν τοὺς τὰ εἶδη βελτίστους ἔλεγεν, ὅτι ἐλευθέρους

— ἐξηγῶνται, angeben. — ἐκλέ- ξασθε, an die Meder gerichtet: für euren König, daher das Medium.

52. καὶ οἱ, die Meder. — ἐθελου- σίους τούτους, die Meder. — ἀμέμ- πτους, activ: zufrieden, wie VIII, 4, 28.

53. τούτους, die Hyrkanier. — πάντων τὸ μέρος, von allem (Er- beuteten) seinen Theil. — ὥς — δοκοῦντος. S. zu I, 4, 21.

54. μάλα πως. S. zu I, 1, 1. Es gehört wie zu χωριτικῶς so auch zu οὐκ ἐν χλιδῇ, insofern dieser Ausdruck (eine Litotes) ein positives

Adverb vertritt. — χωριτικῶς, länd- lich. — τι σεμνόν, etwas Kost- bares, Prächtiges. — ἐπὶ τῆς γῆς καταπίπτοντες, prägnant: auf der Erde liegend, wenn wir herab- fallen. Vergl. Hellen. IV, 5, 5: οἱ δ' ἐν τῷ Ἠραῖῳ καταπεφευγότες. Anab. IV, 7, 17 u. a., wo freilich das Partic. Perf.

55. κληρωσαμένους. Durchs Loos sollten also die ἵπποκόμοι den ein- zelnen τάξεις in gleicher Anzahl zugetheilt werden.

56. ἐκφαίνεσθαι, der solle sich zeigen, melden.

αὐτοὺς ὄντας δέησει ὅπλα ὑποφέρειν, ἃ ἂν αὐτοῖς διδῶσι· τὰ
 58 δ' ἐπιτήδεια ὅπως ἔχουσιν ἐφη αὐτῷ μελήσειν. καὶ εὐθύς ἄγων
 πρὸς τοὺς ταξιάρχους συνέστησεν αὐτοὺς, καὶ ἐκέλευσε τὰ τε
 γέγραφα καὶ τὰς ψιλὰς μαχαίρας τούτοις δοῦναι, ὅπως ἔχοντες
 τοῖς ἵπποις ἔπωνται, καὶ τὰ ἐπιτήδεια τούτοις ὥσπερ καὶ τοῖς
 μετ' αὐτοῦ Πέρσαις λαμβάνειν, αὐτοὺς δὲ τοὺς θώρακας καὶ
 τὰ ξυστὰ ἔχοντας αἰεὶ ἐπὶ τῶν ἵππων ὀχεῖσθαι, καὶ αὐτὸς
 οὕτως ποιῶν κατήρχεν, ἐπὶ δὲ τοὺς πεζοὺς τῶν ὁμοτίμων ἀνθ'
 αὐτοῦ ἕκαστον καθιστάναι ἄλλον ἄρχοντα τῶν ὁμοτίμων.

6 Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ ταῦτα εἶχον. Γωβρύας δ' ἐν τούτῳ παρ-
 ᾧν Ἀσσύριος πρεσβύτης ἀνὴρ ἐφ' ἵππου σὺν ἱππικῇ θεραπείᾳ
 εἶχον δὲ πάντες τὰ ἐφ' ἵππων ὅπλα. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῷ τὰ
 ὅπλα παραλαμβάνειν τεταγμένοι ἐκέλευον παραδιδόναι τὰ
 ξυστὰ, ὅπως κατακαίοιεν ὥσπερ τᾶλλα. ὁ δὲ Γωβρύας εἶπεν,
 ὅτι Κῦρον πρῶτον βούλοιο ἰδεῖν· καὶ οἱ ὑπηρέται τοὺς μὲν
 ἄλλους ἱππέας αὐτοῦ κατέλιπον, τὸν δὲ Γωβρύαν ἄγουσι πρὸς
 2 τὸν Κῦρον. ὁ δ' ὡς εἶδε τὸν Κῦρον, ἔλεξεν· Ὡδέσποτα, ἐγώ
 εἰμι τὸ μὲν γένος Ἀσσύριος· ἔχω δὲ καὶ τεῖχος ἰσχυρὸν καὶ
 χώρας ἐπάρχω πολλῆς· καὶ ἵππον ἔχω δισχιλίαν τριακοσίαν, ἣν
 τῷ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖ παρεχόμεν καὶ φίλος ἦν ἐκεῖνος ὡς
 μάλιστα· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος μὲν τέθνηκεν ὑφ' ὑμῶν ἀνὴρ ἀγαθὸς
 ὢν, ὁ δὲ παῖς ὁ κείνου τὴν ἀρχὴν ἔχει ἐχθιστος ὢν ἐμοί, ἦκα
 πρὸς σὲ καὶ ἰκέτης προσπίπτω καὶ δίδωμί σοι ἑμὲν τὸν δοῦλον

57. ὅπλα ὑποφέρειν, als Waffen-
 träger, die V, 2, 1 erwähnt werden.
 — ἃ ἂν. S. zu III, 1, 19. — διδῶσι.
 Subject sind die Perser, die jetzt
 als Reiter eingekleidet werden.

58. συνέστησεν, commendavit.
 — τὰς ψιλὰς μαχαίρας, die ent-
 blößten Schwerter, welche die θε-
 ράποντες den Reitern, wenn es nö-
 thig war, sofort reichen konnten.
 — ὥσπερ καὶ. S. über καὶ zu I, 5,
 1. Die Taxiarchen sollten dafür sor-
 gen, dass die θεράποντες ebendie-
 selbe Kost bekämen, als die (Per-
 sischen) Reiter. — αὐτοὺς, die Per-
 ser. — ἐπὶ — τῶν ὁμοτίμων. Jeder
 Offizier, der jetzt beritten wurde,
 sollte statt seiner einen anderen
 aus der Zahl der Homotimen zum
 Führer der noch unberitten blei-
 benden Homotimen machen.

6. Inhalt: Der Assyryer Gobryas

erscheint mit Gefolge und wird vor
 Kyros geführt. Er ergiebt sich ihm
 und bittet ihn, die Ermordung sei-
 nes Sohnes an dem jetzigen König
 von Assyrien zu rächen. Dessen
 Vater, dem jetzt umgekommenen
 König, habe er immer treu ange-
 hangen, den Sohn aber könne er
 nur hassen. Auf die von ihm an-
 gebotenen Bedingungen, ihm Steuern
 zu zahlen, Heeresfolge zu leisten
 und die Tochter zur Verfügung zu
 stellen, geht Kyros ein. Er ver-
 spricht ihm des anderen Tages in
 seine Heimath zu folgen und be-
 sichtigt die unterdesz getheilte
 Beute.

1. οἱ — τεταγμένοι. S. IV, 2, 33,
 5, 36.

2. ἵππον — δισχιλίαν τριακοσίαν.
 Vergl. Anab. I, 7, 10: ἀπὸς μυρία
 καὶ τετρακοσία. Herod. V, 63: ἵπ-
 πος χίλιη. — τέθνηκεν ὑφ' ὑμῶν.

καὶ σύμμαχον, σὲ δὲ τιμωρὸν αἰτοῦμαι ἐμοὶ γενέσθαι· καὶ παῖδα οὕτως, ὡς δυνατόν, σὲ ποιοῦμαι· ἅπαις δ' εἰμὶ ἀρρένων παιδῶν. ὅς γὰρ ἦν μοι μόνος καὶ καλὸς ἀγαθός, ὃ δέσποτα, 3 καὶ ἐμὲ φιλῶν καὶ τιμῶν ὥσπερ ἂν εὐδαίμονα πατέρα παῖς τιμῶν τιθεῖν, τοῦτον ὁ νῦν βασιλεὺς οὗτος καλέσαντος τοῦ τότε βασιλέως, πατὴρ δὲ τοῦ νῦν, ὡς δάσωντος τὴν θυγατέρα τῷ ἐμῷ παιδί, ἐγὼ μὲν ἀπεπεμψάμην μέγα φρονῶν, ὅτι δῆθεν τῆς βασιλείας θυγατρὸς ὀψοίμην τὸν ἐμὸν υἱὸν γαμέτην, ὁ δὲ νῦν βασιλεὺς εἰς θῆραν αὐτὸν παρακαλέσας καὶ ἀνείς αὐτῷ θηρᾶν ἀνὰ κράτος, ὡς πολὺ κρείττων αὐτοῦ ἱππεὺς ἡγούμενος εἶναι, ὁ μὲν ὡς φίλῳ συνεθήρα, φανείσης δὲ ἄρκτου διώκοντες ἀμφοτέρω, ὁ μὲν νῦν ἄρκων οὗτος ἀκοντίσας ἡμαρτεν, ὡς μήποτε ὥφελεν, ὁ δ' ἐμὸς παῖς βαλὼν, οὐδὲν δέον, καταβάλλει τὴν ἄρκτον. καὶ τότε μὲν δὴ ἀνιθεὶς ἄρ' οὗτος κατέσχευεν ὑπὸ 4 σκότου τὸν φθόνον· ὡς δὲ πάλιν λέοντος παρατυχόντος ὁ μὲν αὖ ἡμαρτεν, οὐδὲν θαυμαστὸν οἶμαι παθῶν, ὁ δ' αὖ ἐμὸς παῖς αὐθις τυχὼν κατειργάσατό τε τὸν λέοντα καὶ εἶπεν, Ἄρα βέβληκα δις ἐφεξῆς καὶ καταβέβληκα θῆρα ἑκατεράκις; ἐν τούτῳ δὴ οὐκέτι κατίσχει ὁ ἀνόσιος τὸν φθόνον, ἀλλ' αἰχμὴν παρὰ τινος τῶν ἐπομένων ἀρπάσας, παίσας εἰς τὰ στέφνα τὸν μόνον μοι καὶ φίλον παῖδα ἀφείλετο τὴν ψυχὴν. καὶ γὰρ μὲν ὁ τάλας 5

Vergl. I, 6, 45. — ἅπαις—παῖδων, namentlich bei den Dichtern häufiger Pleonasmus, aber auch in der gehobenen Sprache der Redner und bei Herodot I, 109. VII, 61 und 205: ἅπαις ἔρσεως γόνου.

3. ὅς, nämlich παῖς. — εὐδαίμονα—τιθεῖν, d. i. ποιοῖν. Im Folgenden haben wir eine Anakoluthie, die die bewegte Gemüthsstimmung des Gobryas auch äusserlich darstellt. Bei τοῦτον ὁ νῦν βασιλεὺς schwebte gleich der Hauptgedanke vor: diesen hat der jetzige König gemordet. Ueber der nähern Angabe der Umstände, unter denen dies geschah, kommt aber das intendirte verbum finitum in Vergessenheit, und der unterbrochene Gedanke findet erst zu Ende des §. 4 seinen Abschluss. Die Worte καλέσαντος—τῷ ἐμῷ παιδί, die zunächst eine nähere Bestimmung zum Hauptverbum sein sollten, werden nun, da dieses ausbleibt, die nähere Bestimmung zu ἐγὼ—ἀπεπεμψάμην. Nach

ὁ δὲ—παρακαλέσας καὶ ἀνείς αὐτῷ θηρᾶν folgt dann die Gliederung ὁ μὲν—, φανείσης δὲ—ἀμφοτέρω, insofern jene Worte eine Thätigkeit nicht bloss des Königssohnes, sondern auch seines Gastes (θηρᾶν), also eine gemeinschaftliche Thätigkeit, ausdrücken; worauf διώκοντες ἀμφοτέρω abermals eine Gliederung und zwar in Form einer regelrechten distributiven Apposition: ὁ μὲν—ὁ δὲ (s. zu I, 1, 1) veranlaszt.—ὡς μήποτε ὥφελεν, hätte er ihn doch nicht verfehlt. Dem entspricht οὐδὲν δέον, während es hätte nicht geschehen sollen. Ueber das absolute δέον s. zu I, 5, 11.

4. ἀνιθεὶς ἄρ', d. h. wie ich es nachher (zu meiner Ueberraschung) erkannte. Vergl. zu I, 3, 10. — ὑπὸ σκότου, verborgen. — οὐδὲν θαυμαστὸν—παθῶν, er hatte also gar nicht nöthig, sich darüber so sehr zu erzürnen. — Ἄρα, nonne. — τὸν μόνον μοι, meinen einzigen.

νεκρὸν ἀντὶ νυμφίου ἐκομισάμην καὶ ἔθαψα τηλικούτος ὢν ἄρτι γενειάσκοντα τὸν ἄριστον παῖδα τὸν ἀγαπητόν· ὁ δὲ κατανῶν ὥσπερ ἐχθρὸν ἀπολέσας οὔτε μεταμελόμενος πώποτε φανερός ἐγένετο οὔτε ἀντὶ τοῦ κακοῦ ἔργου τιμῆς τινος ἤξιωσε τὸν κατὰ γῆς. ὁ γε μὴν πατὴρ αὐτοῦ καὶ συνώκτισέ με καὶ
 6 δῆλος ἦν συναχθόμενός μοι τῇ συμφορᾷ. ἐγὼ οὖν, εἰ μὲν ἔξη ἐκεῖνος, οὐκ ἂν ποτε ἦλθον πρὸς σέ ἐπὶ τῷ ἐκείνου κακῷ· πολλὰ γὰρ φιλικὰ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου καὶ ὑπηρετήσα ἐκείνῳ· ἐπεὶ δὲ εἰς τὸν τοῦ ἐμοῦ παιδὸς φονέα ἡ ἀρχὴ περιήκει, οὐκ ἂν ποτε τούτῳ ἐγὼ δυνάμην εὖνους γενέσθαι, οὐδὲ οὗτος ἐμὲ εὖ οἶδ' ὅτι φίλον ἂν ποτε ἡγήσαιο. οἶδε γάρ, ὥς ἐγὼ πρὸς αὐτὸν ἔχω καὶ ὥς πρόσθεν παιδρῶς βιοτεύων νῦν διάκειμαι,
 7 ἔρημος ὢν καὶ διὰ πένθους τὸ γῆρας διάγων. εἰ οὖν σύ με δέξῃ καὶ ἐλπίδα τινα λάβοιμι τῷ φίλῳ παιδί τιμωρίας ἂν τινος μετὰ σοῦ τυχεῖν, καὶ ἀνηβῆσαι ἂν πάλιν δοκῶ μοι καὶ οὔτε ἔω ἂν ἔτι αἰσχυνοίμην οὔτε ἀποθνήσκων ἀνιώμενος ἂν τελευτῶν
 8 δοκῶ. ὁ μὲν οὕτως εἶπε· Κῦρος δ' ἀπεκρίνατο, Ἄλλ' ἦνπερ, ὦ Γαβρύα, καὶ φρονῶν φαίνῃ ὅσαπερ λέγεις πρὸς ἡμᾶς, δέχομαι τε ἱκέτην σε καὶ τιμωρήσειν σοι τοῦ παιδὸς σὺν θεοῖς ὑπισχνούμαι. λέξον δέ μοι, ἔφη, ἐάν σοι ταῦτα ποιῶμεν καὶ τὰ τείχῃ σε ἔχειν ἐῶμεν καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν δύναμιν, ἦνπερ
 9 πρόσθεν εἶχες, σὺ ἡμῖν τί ἀντὶ τούτων ὑπηρετήσεις; ὁ δὲ εἶπε, Τὰ μὲν τείχῃ, ὅταν ἔλθῃς, οἰκόν σοι παρῆξ· δασμὸν δὲ τῆς χώρας, ὅνπερ ἔφερον ἐκείνῳ, σοὶ ἀποίσω· καὶ ὅποι ἂν στρατεύῃ, συστρατεύσομαι τὴν ἐκ τῆς χώρας δύναμιν ἔχων. ἔστι δέ μοι, ἔφη, καὶ θυγάτηρ παρθένος ἀραπητὴ γάμου ἤδη ὥραία, ἣν ἐγὼ πρόσθεν μὲν ᾤμην τῷ νῦν βασιλεύοντι γυναικα τρέφειν· νῦν δὲ αὐτὴ τέ μοι ἡ θυγάτηρ πολλὰ ροωμένη ἱκέτευσέ

· 5. τιμῆς τινος, Todtenopfer und Todtenfeier sind gemeint. Vergl. VII, 3, 7. VIII, 7, 1. 18. — τῇ συμφορᾷ, in Folge meines Unglücks, bei meinem Unglück.

6. ἔρημος, des einzigen Sohnes beraubt.

7. εἰ — δέξῃ καὶ — λάβοιμι, wenn du mich aufnimmst und ich — fassen dürfte. — οὔτε — αἰσχυνοίμην. Da es noch bei Sokrates für Tugend galt, seinen Feinden Böses anzuthun, ebenso wie den Freunden Gutes zu erweisen (s. zu I, 4, 25), so musste die Unterlas-

sung der Rache zur Schande gereichen. Wie weit aber Persische Sitte mit dem, was man in der Kyropädie als Griechische erkennt, übereinstimmt, lässt sich im Einzelnen nicht überall verfolgen.

8. καὶ φρονῶν — ὅσαπερ λέγεις, eadem cogitans, quae dicis. — τιμωρήσειν σοι τοῦ παιδός, me opitulaturum tibi esse propter filium (interfectum).

9. γάμον — ὥραία, ehreif. — μοι zu verbinden mit ροωμένη, das der Färbung der Stelle entsprechend ein poetisches Wort ist. S. zu I,

μὴ δοῦναι αὐτὴν τῷ τοῦ ἀδελφοῦ φονεῖ, ἐγὼ τε ὁσάντως γινώσκω. νῦν δέ σοι δίδωμι βουλευσασθαι καὶ περὶ ταύτης οὕτως, ὥσπερ ἂν καὶ ἐγὼ βουλευῶν περὶ σὲ φαίνομαι. οὕτω 10 δὴ ὁ Κύρος εἶπεν, Ἐπὶ τούτοις, ἔφη, ἐγὼ ἀληθευομένοις δίδωμί σοι τὴν ἐμὴν καὶ λαμβάνω τὴν σὴν δεξιάν· θεοὶ δ' ἡμῖν μάρτυρες ἔστων. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐπράχθη, ἀπιέναι τε κελεύει τὸν Γωβρύαν ἔχοντα τὰ ὅπλα καὶ ἐπήγετο, πόση τις ὁδὸς ὡς αὐτὸν εἶη, ὡς ἦξων. ὁ δ' ἔλεγεν, Ἦν αὐρίον ἔης πρωί, τῇ ἐτέρᾳ ἂν ἀνέλίζοιο παρ' ἡμῖν.

Οὕτω δὴ οὗτος μὲν ᾤχετο ἡγεμόνα καταλιπών. οἱ δὲ 11 Μῆδοι παρῆσαν, ἃ μὲν οἱ μάγοι ἔφασαν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν, ἀποδόντες τοῖς μάγοις, Κύρῳ δ' ἐξηγηκότες τὴν καλλίστην σκηνὴν καὶ τὴν Σουσίδα γυναῖκα, ἥ καλλίστη δὴ λέγεται ἐν τῇ Ἀσίᾳ γυνὴ γενέσθαι, καὶ μουσουρογὸς δὲ δύο τὰς κρατίστας, δεύτερον δὲ Κναξάρη τὰ δεύτερα, τοιαῦτα δὲ ἄλλα, ὧν ἐδέοντο, ἑαυτοῖς ἐκπληρώσαντες, ὡς μηδενὸς δεόμενοι στρατεύονται· πάντα γὰρ ἦν πολλά. προσέλαβον δὲ καὶ Ὑρκάνιοι 12 ὧν ἐδέοντο· ἰσόμοιρον δὲ ἐποίησαν καὶ τὸν παρὰ Κναξάρου ἄγγελον· τὰς δὲ περιττὰς σκηνάς, ὅσαι ἦσαν, Κύρῳ παρέδοσαν, ὡς τοῖς Πέρσαις γένοντο. τὸ δὲ νόμισμα ἔφασαν, ἐπειδὴν ἅπαν συλληχθῇ, διαδώσειν καὶ διέδωκαν.

2, 1 und zu III, 1, 13. 3, 67. — βουλευσασθαι — βουλευῶν, Medium und Activum ohne merklichen Unterschied in der Bedeutung. So Mem. III, 14, 1: οἱ φέροντες und τῶν φερομένων, Oekon. XXI, 4: παρέχεσθαι und παρέχειν, Anab. III, 1, 5: ἀνακοινοῦται und ἀνακοινῶσαι u. v. a.

10. Ἐπὶ τούτοις — ἀληθευομένοις, eigentlich unter diesen Bedingungen als wahr gesprochenen. — ἔχοντα τὰ ὅπλα, die Waffen behaltend, die Gobryas nicht (wie seine Leute §. 1) abgegeben hat. — πόση τις. S. zu I, 1, 1. — ὡς αὐτόν, zu ihm, zu seiner Wohnung. — ὡς ἦξων, weil er hinkommen wollte. — τῇ ἐτέρᾳ, näml. ἡμέρᾳ. S. zu II, 3, 24.

11. ἡγεμόνα, einen Wegweiser für den Kyros. — τὴν Σουσίδα γυναῖκα. Von ihr ist V, 1, 2 ff. weiter die Rede. — δεύτερον δὲ, als ginge vorher Κύρῳ δὲ πρώτον μὲν. — τὰ δεύτερα. Dass Kyros das erste erhalten hat, liegt schon darin, dass seine Ehrengaben an erster Stelle genannt sind. — ὡς — στρατεύονται. Ueber den Coniunctiv s. zu μὴ — ἀποθάνῃ I, 4, 2. Die Vertheilung, die hier und im folg. §. erzählt wird, geschieht so, wie es IV, 5, 51 ff. vom Kyros vorgeschrieben war, nur blieb da des Kyros Antheil natürlich unerwähnt.

12. καὶ διέδωκαν, und sie vertheilten sie auch. Ebenso Anab. IV, 5, 15: τὴν χιόνα εἰκάζον τετηνέναι· καὶ ἐτετήκει: und er war auch geschmolzen.